

 Conservatori Superior
de Música de les Illes Balears

L'orgue d'Alaró: història, restauracions construcció d'un orgue nou i tretze aniversari

Conservatori Superior de Música de les Illes Balears
Departament de Pedagogia musical
Tutor: Eulàlia Febrer Coll
Alumne: Jaume Palou Xamena
Convocatòria extraordinària setembre 2018-2019

 Conservatori Superior
de Música de les Illes Balears

Agraïments:

Vull donar les gràcies als meus pares Jaume Palou i Maria Xamena per haver-me donat la capacitat des de petit per estudiar música. També vull donar les gràcies a la comunitat de Franciscans Tor de sant Francesc d'inca, i d'Artà especialment al Pare Pastor, ja que gràcies a aquesta comunitat vaig adquirir coneixements sobre orgue.

Vull donar també les gràcies a nen Miquel Bennàssar i Bibiloni. Ja que gràcies a ell durant la meva infància i part de l'adolescència vaig aprendre moltes coses relacionades amb l'orgue i avui dia encara no deixa de sorprendrem. També donar les gràcies a l'equip de matins de l'orgue, Joan Riera, Enric Mas, Andreu Marcó, a l'historiador Andreu Mateu d'Alaró. A més del rector Bartomeu Lluís Barceló Nadal de l'església d'Alaró per deixar-me veure l'arxiu parroquial de l'església d'Alaró i deixar-me gaudir de l'orgue d'Alaró.

Donar les gràcies també a tot el professorat que he tingut durant els meus estudis de Pedagogia Musical en el Conservatori Superior de les Illes Balears, Especialment a n'Eulàlia Salbanyà i n'Eulàlia Febrer per la paciència que han tingut amb mi a més que elles man ajudat a triar i desenvolupar aquest treball de final d'estudis.

I com a darrera persona, en aquests moments la més important, la que compartesc el dia a dia de la meva vida; donar-li les gràcies a la meva esposa per ajudar-me de totes les maneres possibles durant tota la trajectòria dels meus estudis; gràcies Joana Maria.

Resum

Aquesta recerca es centra en l'església d'Alaró i els orgues que hi ha hagut dins de l'església, i en les restauracions i canvis que s'han realitzat fins a arribar a l'orgue nou instal·lat per Gerhard Grenzing amb la col·laboració de Miquel Bennàssar i Bibiloni. Es descriu la instal·lació realitzada dins el moble de fusta restaurat per Pere Terrassa de l'orgue original instal·lat l'any 1758 per Pere Josep Bosch, informació sobre els diferents processos per als quals ha passat, i es presenten els elements que foren necessaris per dur a terme la construcció d'aquest orgue nou. De la mateixa forma, es tracen les Jornades dels Matins de l'orgue d'Alaró, reflexions per saber com funciona, com es mantenen en marxa, despeses econòmiques tenen. També s'inclouen diferents entrevistes realitzades a organistes mallorquins i gent que ha participat en les Jornades dels Matins de l'orgue d'Alaró. També hi trobarem un esquema amb tots els músics que hi han participat i quin són els projectes de futur d'aquests Matins a l'orgue d'Alaró. Tot seguit, s'afegeix una petita proposta pedagògica basada en tallers i activitats, utilitzant la música i el repertori organístic, l'escolta dels diferents concerts d'orgue, i activitats "taller" que es podrien desenvolupar mentre es fa el concert.

Els objectius d'aquest treball són la difusió i treball amb el que és considerat “el rei dels instruments”, que a poc a poc ha anat desapareixent de la vida quotidiana i la cultura de la societat, aconseguir que l'orgue soni amb més regularitat, i aconseguir seguidors i adeptes que descobreixin les seves qualitats sonores. És a dir, es vol fer ressorgir una cultura musical popular relacionada amb aquest instrument, aconseguint així la incorporació i desenvolupament de futurs nous organistes. L'orgue ha estat un element important dintre del turisme de les Illes Balears, pel que pot servir a un turisme que no només sigui de temporada, més culte i interessat en aspectes de la música. D'aquests instruments tan espectaculars, alguns es troben a les Illes Balears.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	7
1. CONTEX HISTÒRIC	9
1.1 HISTÒRIA ESGLESIA D'ALARÓ	9
1.2 LES ESGLÉSIES D'ALARÓ	10
1.2.1 UN TEMPLE A LOS D'AMUNT	10
1.2.2 UN TEMPLE A LOS D'AVALL	12
1.2.3 EL TEMPLE ACTUAL	17
1.3 EL TEMPLE	19
2. INFORMACIÓ SOBRE ELS ORGUES DE L'ESGLÉSIA D'ALARÓ, REFORMES, RESTAURACIÓ, RECONSTRUCCIÓ, ORGUE NOU	23
2.1 HISTÒRIA DELS ORGUES D'ALARÓ	23
2.2 UN ORGUE NOU DIRIGIT ALS ORGANISTES, PER DURAR EN EL TEMPS	29
2.2.1 CARACTERÍSTIQUES TÈCNiques DE L'ORGUE NOU	45
2.3 SOBRE PERE JOSEP BOSCH CREADOR DE L'INSTRUMENT	48
3. MATINS A L'ORGUE	53
3.1 SOBRE LES JORNADES DELS MATINS A L'ORGUE	53
3.1.1 EL NAIXEMENT DEL CICLE	53
3.1.2 AIXÍ FUNCIONA EL CICLE	54
3.1.3 COM ES FINANÇA	56
3.1.4 ELS NÚMEROS	56
3.1.5 PROJECTES	57
3.1.6 ELS MÚSICS	58
4. PROPOSTA D'APLICACIÓ PEDAGÒGICA ALS MATINS A L'ORGUE D'ALARÓ	63
INTRODUCCIÓ	63
4.1 TIPOLOGIA DE L'ALUMNAT	63
4.1.1 SUPOSIT DEL CONTEXT DEL CENTRE	63
4.1.2 TIPOLOGIA DE L'ALUMNAT	64
4.2 OBJECTIUS	65
4.3 CONTINGUTS	66
4.4 CRITERIS D'AVUACIÓ	68
4.5 INDICADOR DEL DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES	69
4.6 ORIENTACIONS PER A LA INTERVENCIÓ PEDAGÒGICA	80
4.6.1 ATENCIÓ A LA DIVERSITAT O ATENCIÓ A TOT L'ALUMNAT	81
4.7 ACTIVITATS TALLER COM A PROPOSTA PEDAGÒGICA ALS MATINS A L'ORGUE.	82
CONCLUSIONS:	85
BIBLIOGRAFIA	87
ANNEX	88

ÍNDEX IMATGES

<u>Imatge 1: Mosaic de la Basílica de Son Fiol</u>	<u>9</u>
<u>Imatge 2: Porta descoberta l'any 1994</u>	<u>10</u>
<u>Imatge 4: Mare de Déu Morta</u>	<u>15</u>
<u>Imatge 5: Àngel músic</u>	<u>16</u>
<u>Imatge 6: Plànol església d'Alaró</u>	<u>20</u>
<u>Imatge 7: Orgue d'Alaró 1997</u>	<u>27</u>
<u>Imatge 8: Orgue d'Alaró 2019</u>	<u>28</u>
<u>Imatge 9: Fulletó concerts</u>	<u>54</u>
<u>Imatge 10: Programa concerts</u>	<u>55</u>
<u>Imatge 11: Foto mercat setmanal d'Alaró</u>	<u>64</u>

ÍNDEX TAULES

<u>Taula 1: Disposició dels registres de l'orgue</u>	<u>45</u>
<u>Taula 2: Músics Participants</u>	<u>58</u>
<u>Taula 3: Objectius, continguts, criteris d'avaluació i competències bàsiques de la proposta pedagògica</u>	<u>69</u>

INTRODUCCIÓ

A Alaró tenim un orgue que aquest pròxim més d'agost complirà tretze anys, però amb una història molt més llarga al darrere. Per què he volgut treballar sobre aquest orgue d'Alaró? Per començar, és rellevant que expressi la meva pròpia experiència, viscuda durant els inicis dels estudis de secundària al col·legi franciscà Beat Ramon Lull, a Inca.

Durant aquella etapa de la meua vida, vaig tenir l'ocasió de participar en un acte cultural tocant el piano dins el saló d'actes de l'escola. El pare superior del convent de frares i director del centre escolar em va escoltar i es va interessar per la meua forma de tocar, pel que em va mostrar l'orgue que hi havia a l'església de Sant Francesc d'Inca – un orgue que actualment es troba a l'església del convent franciscà a Artà. Després de veure l'orgue, em va demanar "Creus que podries tocar aquest instrument?" i jo, personalment, en aquella etapa no sabia que era, com sonava, com s'utilitzava... Però amb tota la innocència d'un nen i amb ganes d'experimentar li vaig contestar "si té teclès... per què no?".

Al cap d'un període de temps, l'instrument fou reparat. Em presentaren en Miquel Bennàssar i Bibiloni com a futur professor d'orgue de la primera escola d'orgue a sant Francesc d'Inca. Els frares m'oferiren classes gratuïtes d'orgue mentre, durant el meu període de formació escolar, tingué bones notes i d'acompanyés les misses del diumenge vespre en que Miquel Bennàssar no pogué assistir. Així doncs, amb un cantoral mallorquí i unes peces de Bach i Buxtehude, vaig començar el meu aprenentatge sobre aquest instrument.

Un dia, en Miquel va anunciar que es faria un orgue nou al meu poble i a poc a poc vaig veure i tenir notícies sobre l'evolució d'aquest futur instrument. Sense saber-ne realment res de la seva història, he estat estudiant, treballant i tocant-lo des del primer dia que es va inaugurar, tant a títol personal per la litúrgia i com a celebracions de caràcter espiritual: matines, missa de Pasqua i celebracions litúrgiques importants.

Per això, i a causa del meu interès particular, vaig decidir cercar tota la informació possible sobre els orgues que hi ha hagut a Alaró. A més, també he volgut saber en quin context va apareixer i per què, i per això parlaré de la història que té l'església d'Alaró en primer lloc, ja que és on es troba dit instrument i pens que és bàsic conèixer-ne la història. També parlaré sobre la història dels diferents orgues que va haver-hi dins les diferents etapes per les quals va passar l'església i, com a punt important, parlaré sobre aquest orgue nou que està a punt de complir tretze anys. Presentaré el projecte Matins a l'orgue d'Alaró i finalment oferiré una proposta Pedagògica per treballar juntament amb les Jornades dels Matins a l'orgue.

Per poder realitzar aquest treball, he hagut de tocar moltes portes, realitzar entrevistes, cercar documentació dins l'arxiu parroquial i municipal, realitzar enquestes, cercar informació a llibres sobre els orgues, enviar preguntes per e-mail, i fins i tot vaig posar-me en contacte amb un historiador especialitzat en Alaró. A les pàgines que segueixen, el lector trobarà informació extreta de totes aquestes fonts, i trobarà en elles la rellevància històrica d'un instrument que, tanmateix, encara és molt jove.

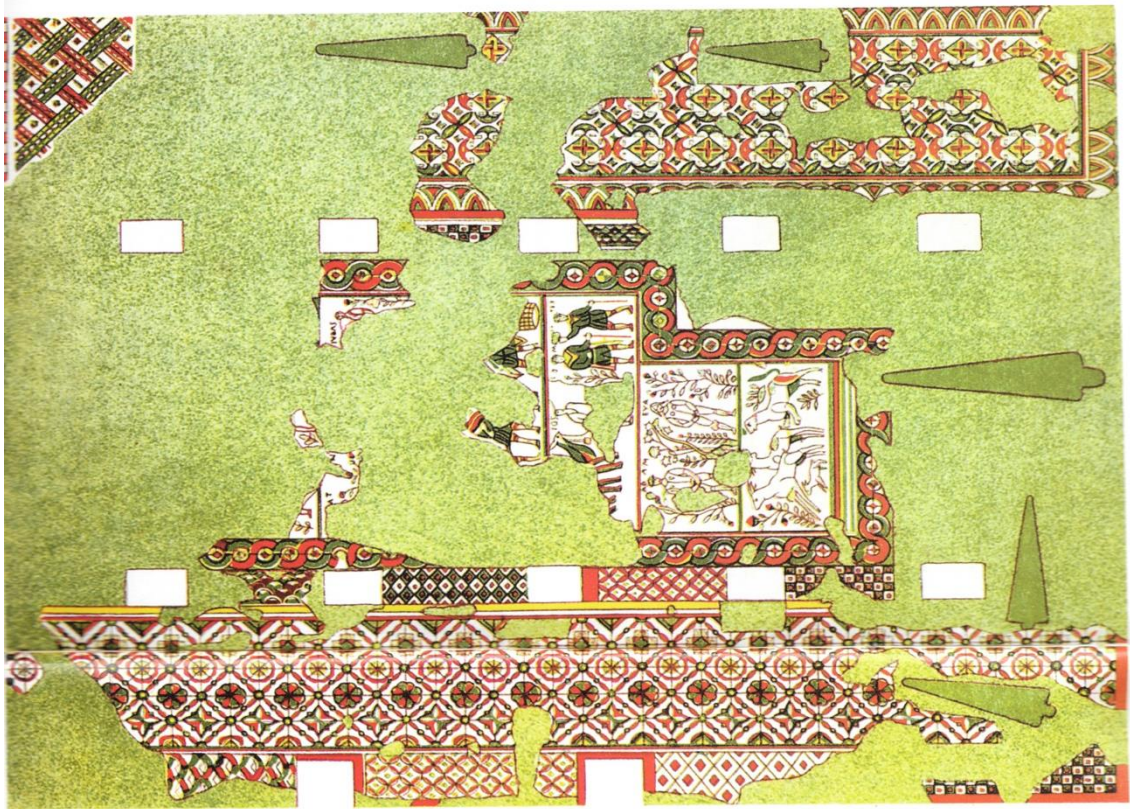

1. CONTEX HISTÒRIC

1.1 Història església d'Alaró

Les primeres proves documentals i arqueològiques de l'existència de cristians a l'illa pertanyen als segles IV i V. Durant aquest temps de persecucions vandàliques, el bisbe Helies fou cridat a Cartago l'any 483 per confessar la seva fe catòlica. De la mateixa època daten les basíliques de Son Peretó i sa Carrotja (Marcó i altres, 1998: 6).

El cristianisme es degué generalitzar a Mallorca en el segle VI, quan les Illes passaren a domini de l'Imperi Bizantí, en els anys en que l'Imperi Romà d'Orient ja havia proclamat l'oficialitat d'aquesta religió.

Imatge 1 Detall del mosaic de la basílica de Son Fiol de Santa Maria del Camí. Fou descoberta l'any 1833. El dibuix, es obra de Llorenç Muntaner. Malauradament el mosaic fou destruït i sols es conserva el testimoni gràfic (Extret de Marcó i altres, 1998: 7).

Des del segle VI, els cristians d'Alaró pogueren complir els seus ritus en la basílica

de Son Fiol (Marcó i altres, 1998: 6) a menys de tres quilòmetres del que avui és el nucli del poble. Aquest temple fou descobert l'any 1833 i constava de tres naus, on s'hi trobà un esplèndid mosaic amb motius de l'Antic Testament. Malauradament, aquesta peça clau de l'art premusulmà fou destruïda, encara que existeix un acurat dibuix que ens permet saber com era (Marcó i altres, 1998: 6).¹

L'any 902 quedà interrompuda la cultura cristiana a Mallorca. El cabdill Isam Al Hawlani conquerí les Illes Balears i les incorporà al califat de Còrdova. Paradoxalment, aquest fet en dóna la primera notícia escrita sobre Alaró i els cristians del poble (Marcó i altres, 1998: 8).

El geògraf àrab Al Zuhri escriví un document que es conserva a El Cairo en el qual conta que existia a Mallorca “una elevada i gran fortalesa aixecada a un lloc desèrtic. Les seves edificacions són importants i és coneguda amb el nom de Al Arq. El mallorquins diuen que quan l'illa fou conquerida durant el regnat de Muhamad ibn al Amir, el cinquè de la dinastia omeia, els rums² després d'aquesta conquesta resistiren en l'esmentada fortalesa “vuit anys i cinc mesos” (Marcó i altres, 1998: 8). Per tant, la primera època cristiana es perllongà a Alaró almanco fins l'any 910. La darrera referència de les comunitats mozàrabs mallorquines es troba en un decret de Ali Ibn Muyaahid que els posa sota la tutela del bisbe de Barcelona a l'any 1049 (Marcó i altres, 1998: 8).

1.2 Les esglésies d'Alaró

1.2.1 Un temple a Los d'Amunt

El 31 de desembre de 1229, el rei Jaume I entrà dins la Medina Mayurca i posà fi als tres segles de dominació musulmana. Dos anys després, el 1231, el Conqueridor va sotmetre els castell de muntanya, on s'havien refugiat els sarraïns encapçalats pel cabdill Xuaip (Marcó i altres, 1998: 8).

---

¹ Veure Imatge 1.

² *Els rum eren cristians de Bizanci*(Entrevista Andreu Mateu 10-06-2019)).

D'acord amb el repartiment pactat entre els senyors catalans que havien participat en la campanya guerrera, l'antic districte musulmà de Canarrossa, al qual pertanyia Alaró, correspongué al vescomte de Bearn, hereu de Guillem Montcada, mort a la batalla de Santa Ponça, qui a la vegada el cedí en alou a Ramon de Paxonat (Marcó i altres, 1998: 9).

Els nobles hagueren de fer front a les necessitats dels nous pobladors i començaren a edificar-se els primers temples: les esglésies, dites “de poblament”. La tradició, que probablement es correspon amb la realitat, situa a Los d'Amunt la primera església que tengué el poble (Marcó i altres, 1998: 9). Podria tractar-se d'una mesquita reaprofitada, d'una instal·lació provisional o d'una construcció de nova planta dins l'estil de Sant Pere d'Escorca o Catellitx, però la forma fins i tot la ubicació exacta segueixen essent un misteri no resolt, com ens indica l'historiador d'Alaró Andreu Mateu Sastre (entrevista a Andreu Mateu, 10-06-2019).

La primera notícia certa de l'existència de la parròquia correspon a la butlla del Papa Innocenci IV, amb la que posava tota la seva protecció sobre Santa Maria d'Alaró. El 14 d'abril de 1248, el Pontifex declarà immediatament subjectes a la Seu Apostòlica les 35 parròquies que ja existien a Mallorca. El document, signat a Lió i conservat a l'Arxiu Capítular de Mallorca, s'anomena *Stae Mariae Olerono* (Marcó i altres, 1998: 9). Tal com afirma el teòleg i investigador Pere Joan Llabrés al seu llibre *Inca en la història: 1229-1349*:

El gran nombre de parròquies dedicades a Santa Maria respon a la consciència ben creixent des del pontificat de Gregori VII (1073-1080) de la universalitat de l'Església per damunt dels sants i dels patrons locals, la figura de Santa Maria significava aleshores un punt de cohesió de la cristiandat medieval per damunt de les fronteres entre els diversos pobles. (Marcó i altres, 1998: 9)

La cita de la butlla significa que Alaró ja era un nucli poblacional de certa importància menys de 20 anys després de la conquesta. L'església era en aquells temps alguna cosa més que un edifici religiós: en ella es celebraven les sessions de la Universitat – entitat antecessora dels actuals ajuntaments – i és la llavor de l'organització administrativa que Jaume II posà en marxa l'any 1300 amb la fundació de les viles reials.

La titularitat corresponia a la Mare de Déu i també sabem, per un document de 7 de novembre de 1271, que ja hi havia un altar dedicat a Sant Bartomeu (Marcó i altres, 1998: 12). En el pergami narra com Ramon de Trilia, propietari de s'Alcadena, fundava un benefici per a dit altar – els beneficiseren les donacions o rendes que els habitants del poble feien per pagar al preveres a canvi del seu servei – i assignava un donatiu perquè hi cremàs un ciri (Marcó i altres, 1998: 9). El rector de l'època era mossèn Pere de Catellet i beneficiari, mossèn Jaume de Vilaregut.

Per un altre escrit de 1278, coneixem que el rector era un tal Berenguer Godoy. El 1285, després de que Alfons III d'Aragó usurpàs el regne de Mallorca al seu oncle Jaume II – amb el conegut episodi de Cabrit i Bassa (Marcó i altres, 1998: 12)– les parròquies hagueren d'escollir els representants que retessin fidelitat i homentatge al monarca. Cincuenta-vuit anys després, la cerimònia es repetí per retre submissió a Pere IV, els jurats alaroners foren escollits “in platea latonerii que est coram ecclesia” (a la plaça del lledoner al costat de l'església) (Marcó i altres, 1998: 12).

Probablement és un dels darrers actes importants que la universitat celebrà en el primitiu temple (Marcó i altres, 1998: 12).

1.2.2 Un temple a Los d'Avall

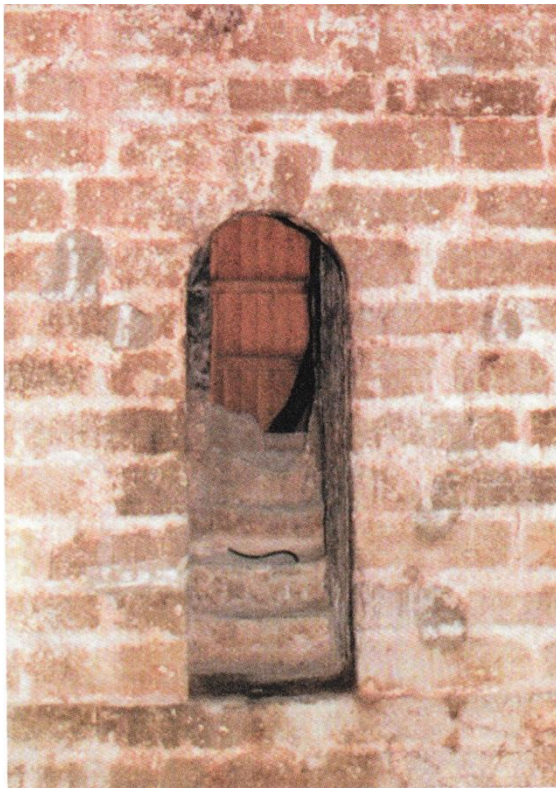
Fos o no la primera església, no hi ha dubte del caràcter provisional del temple de Los d'Avall. Amb molt poc temps, es va fer la primera església a la part nova del poble, llavors emplaçada dins de l'església actual i, un cop acabada, l'església petita fou esbucada. Així, vint anys després de la conquesta, estava bastit el segon temple.

Consta que l'any 1346 el lloctinent del regne de Mallorca escriu al batle d'Alaró per tal que demani a “ los cavallers, militars e persones generoses” (Marcó i altres, 1998:13) que facin els pagaments que els corresponien per poder edificar el temple.

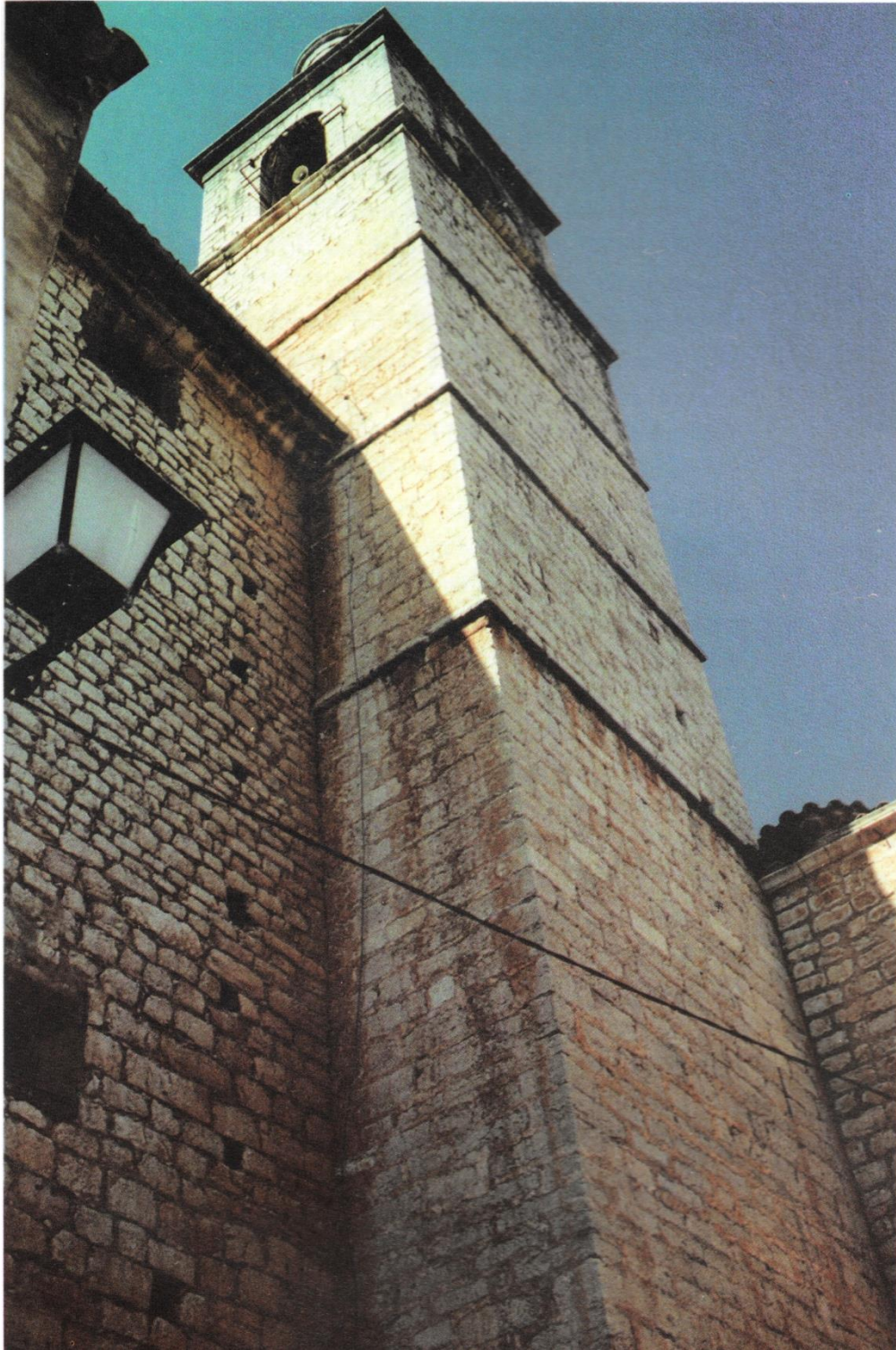
L'any 1361 l'obra estava totalment enllestida, o almanco molt avançada, ja que el campanar s'havia acabat i el mestre d'obres Berenguer Artel reclamava cent lliures per les obres del cloquer de l'església (Marcó i altres, 1998: 13).

Després de la conquesta, els reis de Mallorca seguiren una política de concentració urbana i mentre que, fins aleshores, la població estava escampada pel camp i en molts reduïts nuclis de població (les anomenades alqueries), a partir del segle XIV començà la formació dels pobles, ja sia a partir d'una alqueria o bé, sobretot en temps de Jaume II, els nuclis de nova creació que s'anomenaren viles (Marcó i altres, 1998: 13). No és estrany que el nou temple es projectàs i constuís a la “pobla nova”.

D'això n'es testimoni, l'únic que en queda, el campanar que forma part de l'actual. Aquest és el típic campanar gòtic similar als de la resta de Mallorca: de carreus de pedra ben treballats, dividit en diferents cossos per línies d'imposta, amb escala de cargol i de planta rectangular. Devia estar separat de l'església i s'hi accedia per un petit portal de mig punt que ha aparegut dins la capella de l'anunciació en el decurs treballs de restauració realitzats durant l'any 1997 (Marcó i altres, 1998: 13).

Imatge 2: porta descoberta l'any 1994 dins l'església del campanar (Extret de Marcó i altres, 1998:10)

Imatge 3. El campanar de l'església d'Alaró (Extret de Marcó i altres, 1998:75).

L'estructura del temple podem suposar que era la clàssica: arcs de diafragma apuntalats que sostenien un enteixinat de fusta – com podem veure a l'església de Santa Margalida de Palma. Restes abundants d'aquest antiquíssim enteixinatels els

trobam a l'edifici actual, ja que fou reaprofitat per fer les calaixeres de la sagristia, per les dues portes laterals de presbiteri i, fins i tot, per l'arcaic confessionari del castell (Marcó i altres, 1998: 16). Tots aquests elements presenten el mateix motiu ornamental: una palmeta. Aquest segon temple segurament no tenia capelles i els diferents altars estaven situats en els interiors dels arcs.

També resten elements que formaven part del patrimoni moble de l'antic temple. A Alaró es conserven algunes talles com la Mare de Déu Morta, la Mare de Déu de L'Esperança, l'àngel músic que està als peus de Sant Roc, el Santcrist de la Sang del cementeri, el retaule de l'Anunciació i el relicari de la Veracreu. A diferents museus es troben una sèrie de retaules gòtics, o millor dit, part d'ells, que foren espoliats l'any 1879 (Marcó i altres, 1998: 16). Entre ells destacam la taula de Santa Aina, la mare de Déu i el Nin; la de Nostra Senyora del Roser; la de Nostra Dona

Imatge 4. Mare de Déu Morta, escultura de fusta policromada, fou restaurada l'any 1997, pertany als segles XV o XVI (Extret de Mateu i Altres, 1998:14)

d'Alaró; la de Sant Gabriel i la dels Dotze Apòstos. Totes elles cedides per la Societat Aqueològica Lul·liana al Museu de Mallorca Al Museu Diocesà es troba una taula de Sant Joan Baptista, Encara que han sortt dubtes respecte a la seva adscripció a la parroquia alaronera.

Imatge 5. Àngel músic, data del segle XV o XVI (Extret de Marcó i altres, 1998: 15).

En aquesta època, el temple seguia servint com a lloc de reunió de la Universitat i, el 23 de juliol de 1423, el lloctinent reial escriví “al Amat batle d’Alaró” una carta en què deia:

Per part dels jurats d’aquexa parròquia és stat davant nos proposat que d’acun tem pensà, so és, despuis que el revent bisbe de Mallorques ha provehit e manat per totes les parròquies foranes abolint ser us qui’s servava en les parròquies foranes, so és que los jurats d’aqueixa parròquia no tenguen conell en la sglesya. (Marcó i altres, 1998: 18)

1.2.3 El temple actual

Als inicis del segle XVII, el temple construït dos segles i mig abans ja resultava insuficient per atendre les necessitats d’un poble que havia crescut de manera constant, malgrat els anys de fam i pesta. Les autoritats civils i religioses de l’època discutiren llargament sobre la necessitat d’un nou temple i decidiren aixecar-lo sobre el ja existent aprofitant alguns dels seus elements (Marcó i altres, 1998: 18).

L’impulsor inicial de l’obre fou el rector Joan Coll, el mateix que l’any 1622 erigí l’oratori de Nostra Senyora del Refugi en el Catell – poc després d’acabar aquesta tasca ja afrontava la nova. El 1626 un mestre d’obres conegut com a mestre Blanquer vengué al poble per estudiar els plànols elaborats per iniciar els treballs. Al constructor no li agradà la proposta – “no li aparegut crexerla allà ahont nosaltres volíem que dix que seria coa indecent” (Marcó i altres, 1998: 18) – i en dibuixà uns de nous que reberen el vistiplau de tots els mestres del poble.³

L’1 de març de 1626, els jurats de la vila “que conforme veiem la necessitat tanta que tenim de crexer la isglesia y el Rector cada dia mos amonesta a la trona” (Marcó i altres, 1998: 18) aprovaren començar els treballs i nomenar a “lo senyor rector y honor Ramon Pizà” administrador.

---

³ Mestre Blanquer és, amb tota probabilitat i d’acord amb l’historiador Andreu Mateu Sastre, Jaume Blanquer Florit, natural de Sineu que fou el més important escultor de l’època i que tenia coneixements d’arquitectura ja que l’ensenyava als seus deixebles (Marcó i altres, 1998: 18). Entre les seves obres més conegudes s’hi troba la capella del Corpus Christi a la Seu.

El finançament del temple dugué molts de maldecaps al jurats de la vila, que hagueren de fer no pocs “talls” (recaptació d’imposts) i altres fórmules imaginaries per recaptar el diners necessaris. Tenim constància de diversos talls d’església a l’arxiu municipal d’Alaró. El 2 d’abril de l’any 1628 encara no havien començat les feines (Marcó i altres, 1998: 19). En els anys següents hi hagué grans dificultats per afrontar les elevades despeses que devien representar el treballs. El 8 de setembre de l’any 1634, “fonch nombrat à sac y sort clavari lo honor Bestard per llevar a dur à efecta dit tall” (Marcó i altres, 1998: 19) per afrontar les obres; el 1638 i 1640, “ com ha resultat de poca consideració les promeses, deman a voses mercès si seran de parer si farem dita isglesia amb altre forma, asó és per via de un tall” (Marcó i altres, 1998: 19); i el 1652 es feren nous talls. El 22 de maig de 1673 s’acordà que “les rendes de las comunes se aplicasen a la obra de la isglesia” (Marcó i altres, 1998: 19), una decisió semblant s’havia pres un any abans i el mateix es va fer, segons consta documentalment al manco els anys 1676 i 1677.

Els diversos sistemes de recaptació de diners no sempre agradaven als pobladors i el 12 de març de 1674 hi havia cavallers que no volien “pagar el tall foch proposat que lo honor Jordi Palou llevador del tall de la Iglesia executa los cavallers que deuen dit tall” (Marcó i altres, 1998: 19)

En el darrer terç del segle XVII l’obra devia estar molt avançada, ja que les diverses obrieres començaren a construir les capelles i algunes es conserven en l’actualitat tal com foren aixecades. Així i tot, les despeses en aquesta època eren força importants, cosa que demostra que eren anys de molta activitat constructora: “Ja vehuen la necesidad de la Iglesia que tenen los particulars de esta vila y los mestres diuen que heurian de manester circa mil lliures” (Marcó i altres, 1998: 22), que la Universitat d’Alaró decidí aportar segons l’acord de 31 de juliol de 1682. Un any després, el 9 d’agost de 1683, decidiren donar un impuls definitiu per acabar les obres del temple per evitar “esta descomodidad” (Marcó i altres, 1998: 22).

El 14 d’octubre de 1865 encara fou necessari dedicar diners als treballs: “han venudes les pastures del Puig de la Mola y del Stret per 39 lliures y deman si alliberarem 30 lliures per la obra de la Iglesia, y fonch que se donin 30 lliures de les pastures” (Marcó i altres, 1998: 22). El 28 d’abril 1686 la situació econòmica i les necessitats de les obres feren necessari demanar un préstec “fonch definit per

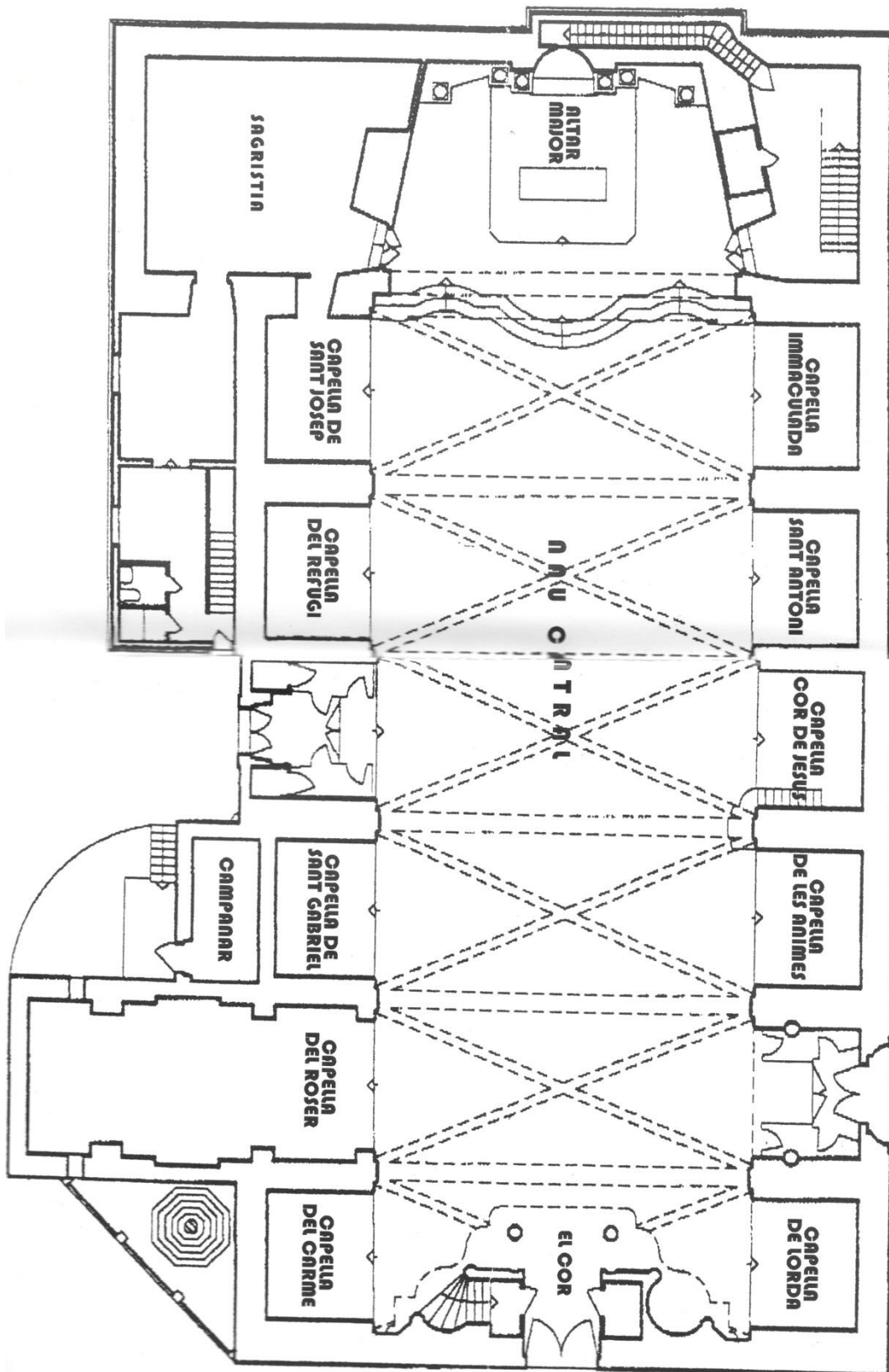
via de empresat 100 lliures del senyor Gabriel Sampol”.

La prova que els treballs ja estaven molt avançats és la decisió presa en una sessió dels jurats de 16 de maig de 1686, on el rector demana que posin l’orgue a l’església nova: “fonch resolt, que heu comuniquem al senyor rector y los honors jurats, que se don a posar a jornals o esquerada, del millor modo y menor preu que se porá” (Marcó i altres, 1998: 22). No sembla prudent instal·lar d’una manera definitiva tan delicat instrument musical si les tasques no estan quasi enllestides.

Així i tot, els treballs de major o menor consideració segueixen –“dies pasats se tengué junta y consell per elegir dos mestres per estimar la obra de la Iglesia” (Marcó i altres, 1998: 22), s’escriu el 14 de setembre de 1690– i continuaran al llarg de tres segles. No es fins a inicis del segle XVIII quan es fa la traça del retaule major, ni fins el 1785 quan s’acaben el portal major o les darreres capelles i es fa el cor. Ja en el segle XIX es duen a terme noves modificacions substancials com l’acabament del campanar o l’elevació de la teulada. En essència, el temple alaroner és del segle XVII, no del XVIII. Afirmar Andreu Mateu Sastre encara que ha begut dels corrents de cada un dels quatre segles que han passat des de llavors (Marcó i altres, 1998:22).

1.3 EL TEMPLE

L’església d’Alaró és de planta rectangular quasi perfecta, excepte en la façana que dóna a l’est (la del portal dels homes), on es romp la línia recta per la presència de la sagristia, el campanar i la capella del roser. L’església fa a l’exterior 21 metres d’amplaria, exceptuant els sortits i 43,5 metres de llargària. L’edifici ofereix un aspecte sobri i sòlid gràcies als grans murs aixecats amb carreus de pedra tallada. A títol anecdòtic es pot calcular que en la construcció s’emplearen un mínim de 20.000 d’aquestes peces de pedra (Marcó i altres, 1998: 23).

Imatge 6, Plànol actual del temple alaroner realitzat per Miquel Amengual. (Extret de Marcó i altres, 1998: 92)

La façana principal està orientada cap al nord i té la forma d'un gran quadrat. El portal principal d'estil barroc, fou bastit a finals del segle XIII i per l'estil sembla obra d'Antonio Soldati (Marcó i altres, 1998: 23) Sobre ell s'aixeca el rosetó que il·lumina la nau central. El rellotge mecànic del segle passat en substituï un d'anterior, les peces del qual es conserven a la cambra de la maquinària. La part superior està rematada amb una espadanya i un triangle format per la sobreteulada aixecada a finals del segle passat.

A l'est es troba la façana del portal de les dones. Es tracta d'un impressionant frontó, la monotonia del qual tan sols es veu rompuda pel portal barroc, les finestres que donen llum al vitralls interiors de la nau central i el descens d'alçada que es produeix damunt la sagristia vella.

El mur sud presenta com a nota curiosa un petit sortint que amaga un escala que puja des de la sagristia vella fins al nínxol de Sant Bartomeu de l'altar major.

La façana oriental presenta una primera ireegularitat a causa de la sagristia, quatre metres més ampla que la resta del temple. Una nova construcció per donar més superfície a la sagristia romp l'harmonia de les façanes totes elles fetes amb carreus. El campanar i la capella del Roser; surt 7,5 metres de la resta del temple a més que estan units (Marcó i altres, 1998: 26).

2. INFORMACIÓ SOBRE ELS ORGUES DE L'ESGLÉSIA D'ALARÓ, REFORMES, RESTAURACIÓ, RECONSTRUCCIÓ, ORGUE NOU

2.1 Història dels orgues d'Alaró

Com hem vist, amb la conquesta de Mallorca pel rei Jaume I l'any 1229 i la consegüent entrada de la religió catòlica a tots els pobles de l'Illa, totes les poblacions més o manco nombroses es dedicaren a aixecar nous temples per a la nova religió. Segurament aquestes primeres construccions anaven encaminades a omplir les mínimes necessitats del culte, per això no tenim massa dades que dintre de la primera església d'Alaró es bastís cap orgue per acompanyar les cerimònies religioses (Orfeo d'Alaró, 2006: 31).

El 25 de gener de 1614 es va fundar el benefici⁴ de l'orgue. El primer beneficiat organista va ésser el prevere Miquel Rosselli (Mulet i altres, 2018: 37). A causa del beneficiat organista no cal dir que se suposa que en aqueixa data hi havia haver un orgue.

La primera notícia que trobam d'un orgue a l'església d'Alaró és de l'any 1622, quan, en el llibre de sessions de l'Ajuntament, el rector de la vila Joan Coll proposa: "... de enar los jurats a vor-el, i així ara haventhi enat i haver-lo fet veure per persones entesas, han trobat que havem de comprar-lo, per- que és cosa molt bona, i serà possible que no es trobi millor ocasió..." (Mulet i altres, 2018:37), amb el que es veu l'interès per tenir un instrument, ja que els mateixos jurats de la vila el van a veure i donen el seu vist-i-plau.

El preu apareix a l'acta – "concertat el preu per 375 lliures" (Orfeo d'Alaró, 2006;31) – i la forma de pagament també: "haver-les de pagar del modo següent aixó és, cent lliures contants tot duna, i lo demás s'ha de pagar de Nadal qui vé a un any" (Orfeo d'Alaró, 2006: 31). Es fa càrrec del pagament del nou instrument

---

⁴ Benefici de l'orgue: era el dret a percebre una quantitat anual per fer sonar l'orgue els diumenges i festes. A més de tocar l'orgue el beneficiat organista tenia l'obligació de mantenir-lo, a vegades fent-lo adobar a ses costes, i ensenyar música i cant al clergues i als nins. (Reynés,2018: 29).

l'obreria del Roser. En el mateix llibre de sessions trobam una deliberació molt interessant: la de l'acord de venda de l'antic orgue – “fos resolt, que los jurats juntament amb lo sr. Rector tengan ple poder de vendre l'orgue vell” (Orfeo d'Alaró, 2006: 31)— i també sabem el preu del vell, que va ser “de 25 lliures, i que los diners los deixin a la confraria del Roser, i los pugan cobrar quan sia menester” (Orfeo d'Alaró, 2006: 31). Aquesta anotació ens deixa entreveure que la parròquia d'Alaró tenia un orgue més antic, però no tenim altra notícia a no ser la de la seva venda.

A les actes de la Universitat de la Vila d'Alaró de l'any 1623 trobam el nom del primer organista conegut, el del mestre Miquel Rossellí, que reclama als jurats el pagament per la seva feina d'organista, però els jurats troben que no pot cobrar ja que ha faltat bastant i no ha cobert les faltes (Orfeo d'Alaró, 2006: 32). Finalment decideixen pagar-li, però amb la condició que cobreixi les faltes (Orfeo d'Alaró, 2006: 32).

Altres referències a aquest nou orgue són les que fa el visitador del Bisbe Santander el senyor Sebastián Zenarro a la visita pastoral de 1634 que diu: “Item visitó el organo y por estar muy bueno no se hordena por agora ninguna cosa mas de que se pinten las puertas del dicho organo. Tiene un beneficio que al presente posee Antonio Ferrer Pr.” (Orfeo d'Alaró, 2006: 32)

Suposam que aquest orgue funcionà dintre l'església antiga esperant que s'acabés d'enllestir la nova, degut a les referències que trobades a l'arxiu parroquial durant la resta del segle XVII són la col·locació del mateix l'any 1686 a proposta del rector dins l'església nova. Durant la primera meitat del segle XVIII trobam pagaments a l'organista per fer-lo sonar a distintes solemnitats del poble i per fer-li reparacions puntuals o posades al dia (Orfeo d'Alaró, 2006: 32).

L'orgue del segle XVII va ser substituït l'any 1758 per un nou orgue que va ser construït pel famós orguener Pere Josep Bosch, membre d'una nissaga d'orgueners illencs de renom (Mulet i altres, 2018: 37). Pareix ser que hi havia una nota que feia referència al seu constructor, desgraciadament avui desapareguda. Pere Josep Bosch, (Ciutat de Mallorca, 1714- ca1793), seguí l'ofici de la seva família, fuster. Des de ben prest es dedicà a la construcció d'orgues per distintos pobles de Mallorca

entre ells el de Selva (1750) desaparegut el segle XIX, 1760 el de Muro, 1762 Campos. L'any 1771, juntament amb el seu nebot Jordi, renovà el de Sant Francesc i també afrontà la renovació i millora de l'orgue de la Seu. Durant el segle XIX les reparacions de l'instrument foren constants, i així trobam una factura de l'any 1859 (100 anys després de la seva construcció) que el fuster Llorenç Jaume va cobrar 98 lliures, 7 sous i 4 diners per refer la manxa, netejar-lo i recomposar-lo (Orfeó d'Alaró 2006: 33). L'any 1861 una altra factura ens recorda que es pagaren 150 lliures a Joan Puig i Caldés per fer un registre nou de clarins i baixos (Orfeó d'Alaró 2006: 32)

El 1912 es va dur a terme una restauració que sembla només afectà a la façana (Orfeó d'Alaró 2006: 32). Durant el segle XX el principal organista d'Alaró fou Jaume Guardiola, més conegut al poble com “mestre Jaume de l'orgue” (Orfeó d'Alaró 2006: 32). Segons consta a l'arxiu parroquial, tenia una assignació mensual per fer sonar l'instrument (Orfeó d'Alaró 2006: 32). Aquesta assignació, vers l'any 1912, era d'unes 27 pessetes amb 50 cèntims i no varià durant els primers 25 anys del segle XX.

Arribam a la data de 1951, quan trobam les primeres intencions per part del rector Gabriel Server Capó “Murero” d'arreglar l'orgue, fent constar a una carta al Bisbe un *Proyecto de construcción y reforma del órgano* (Mulet i altres, 2018: 38). El rector descriu l'orgue i diu que fa 30 anys que no es pot tocar ja que la reforma de l'any 1912 no el deixà en molt bon estat. D'aquí, Arnau Reynes fa una aclaració on segurament en aquella data del 1912 foren substituïts els tres jocs de ple (Dinovenà, Vitidosena i Cimbalet, habituals als orgues de Pere Josep Bosch) per tres de romàntics: Veu Humana, Flauta i Trompeta Real que per manca de espai es posaren només a la mà dreta. (Mulet i altres, 2018: 38).

A més, hi ha un comentari molt interessant que ens recordarà un poc el tarannà del rector esmentat, on diu que “Para ello espero que la Parroquia quede en libertad de comprar y vender cuantas flautas, maderas, hierros, etc, etc, crea conveniente...” (Orfeó d'Alaró, 2006: 32). Com tot el poble sap, les vendes foren sonades: havia començat la destrucció d'una de les joies del nostre patrimoni. L'any 1952 la comissió de música donà el vist i plau al pla de renovació.

El pla de renovació no es va fer com estava aprovat sinó que, sense avisar, passà del sistema transmissió mecànic⁵ al sistema transmissió pneumàtic⁶. L'any 1959 es demanà permís per continuar la restauració començada l'any 1952, es proposà un pla de la Organería Clásica d'Alaró dirigida per Josep Fullana. El pla havia de costar 75.000 pessetes i fou aprovat per la Comissió Diocesana de la Música el 25 de novembre de 1959 (Mulet i altres, 2018: 38).

L'orgue de Pere Josep Bosch va desaparèixer definitivament, quedant només la caixa barroca, i malgrat aquest nou orgue modern seguí sonant, per a la memòria col·lectiva del poble mai no va ser el seu orgue sinó una cosa creada sense to ni so per un rector a qui pareixia que només li interessava el que podia treure dels materials de l'antic orgue. (Mulet i altres, 2006: 32)

Al juny 2006 arriba a Alaró l'orgue nou on s'aprofita la caixa de fusta original restaurada. Durant el mes juliol és harmonitzat i per les festes de Sant Roc sona per primera vegada. A l'octubre se celebra el concert inaugural, amb l'organista Miquel Bennàssar i amb música del Renaixement i de J.S. Bach. Hi participaren, a més de l'Orfeó d'Alaró, el Harpa de Inca i Cantate-97 de Riesenbeck. Hi assistiren l'orguener Gerhard Grenzing i autoritats municipals, autonòmiques i eclesiàstiques. Entre tots va sonar!

---

⁵ Sistema transmissió mecànic: mecanisme per obrir i tancar els tubs sonors utilitza palanques varilles i eixos, ben ajustat els organistes diuen que és el millor sistema.

⁶ Sistema transmissió pneumàtic: mecanisme que utilitza petits tubs amb aire o fent el buit d'aire er obrir i tancare les vàlvules dels tubs sonors aquest sistema a les llargues dona molts problemes i manca de presició en la manera d'obrir les vàlvules.

Imatge 7. Orgue d'Alaró 1997 (Extret de Marcó i altres, 1998: 28)

Imatge 8. Orgue nou dins moble restaurat imatge cedida per Joan Riera 2019.

2.2 Un orgue nou dirigit als organistes, per durar en el temps

L'any 2006 a Alaró es va inaugurar l'orgue nou construït dins del moble restaurat de Pere Joseph Bosh. Dit projecte es va poder realitzar gràcies a l'impuls i col·laboració de molta gent durant tot el procés de recaptació de diners per poder-ho dur a terme.

La història del naixement d'aquest orgue nou instal·lat dins el moble de Pere Josep Bosch va ésser un trencaclosques ben llarg i ple de problemes i difícil de posar-se en marxa. Un dia em contà el senyor Enric Mas i Bataller president de l'Orfeo d'Alaró en una entrevista que l'Orfeo d'Alaró va decidir-se en posar-se en marxa per recuperar l'orgue històric de l'església parroquial. El seu objectiu era aconseguir a llarg termini donat el cost de la intervenció. D'aquesta manera, es va posar en contacte amb els rectors Sebastià Jaume i Josep Noguera, realitzant un conveni amb la parròquia. Enric Mas i Bataller va demanar assessorament de l'organista Miquel Bennàssar, i triaren a Gerhard Grenzing com a orguener (amb el vistiplau del bisbe Teodor Úbeda), i en Pere Terrassa com a restaurador del moble, amb el plàcet de mossèn Pere J. Llabrés, i a partir d'aquí es posaren en marxa amb la campanya de recollida de fons, com a lema: "Entre tots sonarà."

Al final amb un període aproximat d'uns sis anys, treballant en equip, l'equip humà unit al dels cantaires de l'Orfeó i els seus col·laboradors, varen aconseguir realitzar la recollida de fons mitjançant les següents accions:

- Programes de concerts.
- Oferir loteria.
- Anar a vendre al "rastrot de consell" coses donades a l'Orfeó.
- Muntar paradetes a diferents fires com la del Gremial d'Alaró.
- Visitar empresaris, associacions i institucions.
- Muntar una exposició.
- Demanar subvencions a tothom (Ajuntament d'Alaró, Educació, Cultura, Turisme, Bisbat).

- Realitzar una campanya d'apadrinar un tub de l'orgue.
- Sensibilitzar l'Ajuntament per a incloure el projecte dins les sol·licituds de subvenció de la Conselleria de Turisme.

El grup organitzat per recaptar diners va insistir tant, que finalment aconseguiren dit repte mitjançant la tasca d'un col·lectiu de gent fent pinya: cantaires, col·laboradors i familiars que hi han posat el seu temps, el seu esforç, la seva il·lusió i la seva fé, el que realment significa la recuperació d'una part del patrimoni i un triomf clar de la cultura (Orfeo d'Alaró, 2006: 21).

El señor Miquel Bennàssar, en el llibre d'*El despertar de l'orgue d'Alaró*, comunica que en el procés de idear, projectar i construir un orgue nou orgue és imprescindible que per part dels orgueners, consultors tècnics i la resta de parts implicades es tinguin sempre presents els interrogants que inevitablement apareixen quan es vol realitzar una obra llunyana als esquemes estandarditzats que llurs valors i principis s'identifiquen amb aquells de les millors tradicions històriques. (Orfeo d'Alaró, 2006: 30) segons el senyor Bennàssar el nivell aconseguït per l'organeria antiga no està, per molt que alguns diguin, a dia d'avui encara superat.

El motiu d'aquest concepte és la feina realitzada per un mestre orguener de forma completament artesana, l'ús de materials específics, una bona harmonització i la identificació entre música i instrument.

Miquel Bennàssar opina que sovint es troba amb orgueners que no han rebut una formació íntegra i que són molt superficials en la seva manera de construir, de restaurar els instruments, i que per tant finalment la seva feina no té una consciència que una obra d'aquest tipus ha de ser quelcom que romangui en el temps – ja que forma o formarà part del patrimoni i record d'una cultura o d'un poble.

A Alaró, ens trobam amb el primer orgue de nova planta que s'ha construït a Mallorca utilitzant el moble d'un antic de Pere Josep Bosch (1758) sense modificar (Orfeo d'Alaró, 2006: 24). A més, la recuperació de l'instrument no ha estat una rèplica d'un instrument històric, opció incoherent a una illa on existeixen desenes d'instruments d'aquestes característiques, sinó que s'ha fet un reflex de l'evolució

dels últims segles a l'orgueneria, però a la vegada estretament vinculat amb la tradició orguenera local. Així doncs, segons Gerhard Grenzing i juntament amb Miquel Bennàssar, decideixen projectar un orgue nou amb innovacions i avenços tècnics i artístics amb els millors mitjans sense escatimar recursos (Orfeo d'Alaró, 2006: 42). Colabora aquesta informació tots els organistes entrevistats per realitzar aquest treball de final d'estudis:

1. Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch, 1758.⁷

Miquel Bennàssar:

La reconstrucció de l'orgue d'Alaró de l'any 2005-06 duta a terme pel mestre orguener Gerhard Grenzing, natural d'Insterburg (Alemanya), no es va fer seguint els patrons originals de l'orgue de Pere Josep Bosch del 1758, ja que, degut a malaurada intervenció que en feu Josep Fullana entre 1951-59, havia desaparegut tota la tuberia original de Bosch (fou venuda per la parròquia), per la qual cosa es va decidir fer un instrument versàtil seguint tècniques constructives de la família Bosch. L'única part conservada de Bosch és el moble que fou restaurat per Pere Terrassa. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet ens diu:

Crec que el treball de Grenzing a Alaró té poc a veure amb l'orgue original. Una reconstrucció de l'orgue de Pere Joseph Bosch no interessava, sobretot disposant a l'illa d'instruments originals dels Bosch (Muro, Bugar, Sencelles, Algaida, Santanyí). A més després del pas de Josep Fullana, a 1951 i 1959, quedava ben poca cosa de l'orgue antic. Grenzing amb molt bon criteri va aprofitar el moble de Bosch per encabir-hi un instrument nou de caire barroc alemany amb algunes concessions a l'orgue ibèric. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

---

⁷ Pere Joseph Bosch 1758, constructor d'orgues mallorquí, es creu que va realitzar l'orgue d'Alaró on actualment només en queda el moble.

També na Tiana Siquier Bennàssar hi diu la seva:

L'orgue d'Alaró és un orgue nou. Els criteris que se seguiren foren els correctes. És un instrument dotat d'una personalitat pròpia que possibilita interpretar composicions amb pedal obligat. També hem de pensar que a Mallorca hi ha altres instruments similars al de Pere Josep Bosch. Si hi hagués hagut molt de material antic s'hauria fet una restauració. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Les seves qualitats sonores i tècniques, segons he pogut comprovar, fan d'aquest orgue un instrument de gran vàlua. Ens podem sentir ben orgullosos tots els qui apreciam el seu caràcter que t'embolica dins la màgia d'una experiència musical inoblidable. Fa honor a una obra feta a consciència.

Personalment, crec que és un dels orgues més emblemàtics de Mallorca. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Rafael Riera:

En primer lloc l'orgue d'Alaró és un orgue de nova planta en un moble del segle XVIII. L'orgue no té res a veure amb un orgue de Pere Josep Bosch, així i tot cal dir que Grenzing s'inspira en els orgues de Mallorca per fer els seus instruments. Per tant l'orgue d'Alaró beu d'aquesta tradició organística. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reyes:

Creo que el treball de Grenzing a Alaró té poc a veure amb l'orgue original. Una reconstrucció de l'orgue de Pere Joseph Bosch no interessava, sobretot disposant a l'illa d'instruments originals dels Bosch (Muro, Bugar, Sencelles, Algaida, Santanyí). A més després del pas de Josep Fullana, a 1951 i 1959, quedava ben poca cosa de l'orgue antic. Grenzing amb molt bon criteri va aprofitar el moble de Bosch per encabir-hi un instrument nou de caire barroc alemany amb algunes concessions a l'orgue ibèric. Pensa que és una construcció d'un orgue nou amb una caixa antiga barroca. És

semblant al que hi havia amb la disposició dels jocs però no amb el teclats (segurament eren d'octava curta) i sobretot el pedaler que no existia a l'orgue de Bosch. (Entrevista de 15-06-2019, en línia).

Nofre Morey Munar:

Aquest orgue no intenta seguir la línia de construcció dels orgues Bosch, perquè amb la reconstrucció que se li va fer al s. XX va desaparèixer gran part del material original; per tant una reconstrucció de l'orgue original no hagués tengut gaire sentit. L'orgue segueix un model totalment diferent que es pot relacionar amb els orgues nord-europeus. I realment aquest és el punt que fa que l'instrument d'Alaró sigui tan significatiu i diferent dels orgues mallorquins (Entrevista de 15-06-2019, en línia).

Una de les característiques importants es que l'orgue disposa d'un únic secret a nivell de l'Orgue Major, però en el que part dels seus registres podessin ser utilitzats en un altre teclat. No obstant cadascun d'aquets dos teclats té la seva pròpia funció i caràcter, ja que així s'aconsegueix treure el major rendiment possible dins l'espai disponible. (Orfeo d'Alaró, 2006: 42). Aquesta informació ha estat corroborada per varis intèrprets:

Arnau Reynes:

El poder fer d'un mateix secret els registres invertits que poden anar combinats amb dos teclats. És a dir que d'un mateix secret en treu dos teclats. la distribució dels registres i també la disposició i selecció dels mateixos, és adequada per fer un orgue nou i que possibiliti poder interpretar tota la literatura barroca amb aquest orgue. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

El funcionament dels registres dóna una gran versatilitat a l'orgue perquè bona part d'ells són compartits entre els dos teclats. Això permet que, disposant d'un orgue relativament petit, es puguin aconseguir els efectes d'un orgue molt més gran. Així i tot, pel mateix motiu aquest sistema

també pot arribar a limitar una mica a l'interpret perquè només disposa de la meitat de registres dels que tendria un orgue amb registres propis per a cada teclat. Però aquest punt no és una cosa tan senzilla de resoldre perquè sempre s'ha d'estar fermat a l'espai que hi ha a l'església i aquest espai s'ha de gestionar de la millor manera possible (cosa que crec que s'ha fet a Alaró). (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Amb els majors mitjants sense escatimar recursos; planxes gruixudes d'estany per als tubs, talles amples, elaborades tècniques constructives, els que donen un so vigorós, capaç d'omplir grans espais i a la vegada càlid i enèrgic. l'orgue també té una acurada harmonització i una mecànica lleugera i precisa i un vent viu per tal d'afavorir.

2. Que trobes dels diferents registres? T'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

Miquel Bennàssar:

L'orgue que, a falta de la reconstrucció de la cadireta (I teclat), actualment només disposa de 17 registres en 2 teclats i pedaler, té la presència sonora dins el temple d'un instrument instrument molt més gran. Gràcies a la magnífica acústica de l'església i a l'excel·lent harmonització feta per G.Grenzing. El so de l'orgue d'Alaró és polifònic, transparent i molt present, sense ésser mai estrident, arriba a tots els racons del temple sense ésser mai un so forçat. La versatilitat per combinar els registres és immensa, dóna moltíssimes possibilitats degut que són registres reversibles entre els dos teclats actuals i el pedaler, i, a més, la seva sonoritat permet interpretar-hi una gran varietat d'estils musicals de diferents èpoques d'una forma molt coherent. (Entrevista de 15-06-2019, en línia).

Tiana Síquier:

Moltíssim! Jo som una gran admiradora de l'orgue d'Alaró; Cada nou registre et fa descobrir un so de cada vegada més meravellós. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Nadal Roig:

L'orgue d'Alaró és l'exemple d'un instrument versàtil. Sense tenir una quantitat molt elevada de registres, és capaç d'aconseguir una paleta de sons molt elevada com a resultat de nombroses combinacions possibles. Cal destacar-ne la flexibilitat del registre de Trompeta real 8', el joc que donen els registres de flauta o la qualitat del flautat de façana, entre d'altres. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet:

La disposició de registres és adequada i proporcionada. L'harmonització és adequada a l'espai arquitectònic així com la pressió del vent. Pel que fa al desdoblament entre Orgue Major i Orgue de Dalt (utilitzen els mateixos registres amb alguna excepció) té pros i contres: guanyes un teclat a costa de complicar el salmer. Segons la meva opinió hagués estat millor muntar el cos de la Cadireta que Déu sap quan es posarà... (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Rafel Riera:

La registració està molt ben pensada. Cada registre té la seva personalitat. Encara que actualment tenguem uns 14 registres repartits entre dos teclats (reversible) i el cos del Pedal, per la seva concepció fa que sigui un orgue amb moltíssimes possibilitats sonores. (Entrevista de 16-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

El funcionament dels registres dóna una gran versatilitat a l'orgue perquè bona part d'ells són compartits entre els dos teclats. Això permet que, disposant d'un orgue relativament petit, es puguin aconseguir els efectes d'un orgue molt més gran. Així i tot, pel mateix motiu aquest sistema també pot arribar a limitar una mica a l'intèrpret perquè només disposa de la meitat de registres dels que tendria un orgue amb registres propis per a cada teclat. Però aquest punt no és una cosa tan senzilla de resoldre perquè sempre s'ha d'estar fermat a l'espai que hi ha a l'esglèsia i aquest espai s'ha de gestionar de la millor manera possible (cosa que crec que s'ha fet a Alaró). (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

M'agraden molt. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reynes:

Ja he dit abans que la distribució dels registres i també la disposició i selecció dels mateixos, és adequada per fer un orgue nou i que possibiliti poder interpretar tota la literatura barroca amb aquest orgue. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Per la construcció d'aquest nou instrument es varen de seguir les següent fases; primer amb totes les mides del moble i adaptan-lo a les necessitats musicals de l'instrument desitjat, es van desenvolupar els diferents aspectes que componen l'orgue. Per un costat els aspectes musicals i sonors: disposició de registres, talles, materials, previsions del vent... i per altre banda una complexa enginyeria interior (Orfeo d'Alaró, 2006: 45).

Al juliol del 2005 es van realitzar proves acústiques a dins de l'església utilitzant alguns dels nous tubs. Així, es pogueren confirmar les talles dels tubs, pressions del vent per als diferents cossos. Poc abans l'equip d'orgueners havia iniciat la construcció de manera artesana dels diferents elements: secret, reduccions de mecànica, teclats, manxes, portavents, tubs, etc.

Així doncs, després de muntar l'estructura al taller del Papiol, es van anar incorporant durant mesos tots i cadascun dels elements. Al final es van instal·lar els tubs i es va iniciar la pre-harmonització de l'orgue que va durar dues setmanes. Es van fer servir com a mostres els tubs que van ser harmonitzats a l'església durant les proves acústiques. El desmuntatge, embalatge i trasllat de l'instrument va ocupar quasi un més. Mentres a l'església es varen realitzar les tasques de restauració del moble i consolidació de la tribuna, a la espera del nou orgue (Orfeo d'Alaró 2006: 45).

Unes setmanes més tard l'orgue estava completament muntat a l'església i passat un temps per l'assentament i climatització del material, va començar el procés d'harmonització final de més de 1000 tubs, adaptant-los a l'acústica definitiva de l'orgue. Al final d'aquest procés es va realitzar amb la afinació definitiva de l'orgue (Orfeo d'Alaró 2006: 46).

3. Què opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing?

Tiana Síquier:

Grenzing i el seu equip han sabut transmetre sempre l'esperit dels orgues que han creat o restaurat. La seva feina ha possibilitat tornar a donar vida als orgues històrics mallorquins i també, com en el cas d'Alaró, crear orgues únics i de gran bellesa sonora.

Personalment, admir molt a Gerard Grenzing i valor la seva originalitat. Sempre ha perseguit ésser fidel a la creació d'uns instruments excel·lents. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Nadal Roig:

La feina realitzada pel tàndem Grenzing-Bennàssar és de gran precisió.
(Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet:

La feina realitzada per Grenzing és correcte i professional. Convé tenir en compte emperò que és incompleta: Hi ha l'Orgue Major però manca l'orgue menor, la Cadireta de la qual queda el moble buit de Bosch. Crec que en aquesta obra va mancar assessorament. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Rafel Riera:

La feina feta pel taller de Grenzing la trobo de molt nivell, en tots els sentits (de concepció, de mecànica de l'orgue, i de resultat final). Així també cal destacar l'oportació de Miquel Bennassar que sense la seva aportació tècnica, avui dia l'orgue no tindria uns resultats tan bons. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

Crec que s'ha realitzat molt bona feina amb aquest orgue, en gran part possible per la constància amb que s'ha fet el seguiment per part de la comissió de l'orgue i de Miquel Bennàssar. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

Sens dubte és una feina molt ben feta, tan en el sentit de la mecànica com des del punt de vista de la sonoritat. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Una altre pregunta que es va fer als organistes va ser:

4. *Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?*

Miquel Bennàssar:

Particularment la reversibilitat dels registres que permeten moltíssimes possibilitat de misturar els sons entre els dos teclats i el pedaler (que és un cos propi i independent) i sobretot, la sensibilitat dels teclats. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Tiana Síquier:

El que més m'agrada són les grans possibilitats de poder interpretar música de diferents estils i èpoques. Es poden interpretar obres renaixentistes, barroques i, encara que sigui un orgue barroc semblant als d'Alemanya del nord, permet donar color i sonoritat a les obres romàntiques i contemporànies. El fet de decidir dotar l'orgue de pedaler va ser un gran encert.

També m'agrada molt la fidelitat i precisió de la mecànica. La seva amplitud sonora. Sembla un orgue de grans dimensions. Ompl de gran sonoritat l'església (Entrevista de 15-06-2019, en línia).

Rafel Riera:

La mecànica directe, el fet que els registres siguin reversibles li dona a l'orgue una versatilitat molt gran. I amb la construcció de la cadireta serà un dels orgues de construcció contemporània més importants de les Balears. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

El que més m'atreu d'aquest orgue és per una banda la facilitat mecànica que té, és a dir, la lleugeresa, precisió i delicadesa dels teclats. Per altra banda el so de l'orgue, que és un so molt present, brillant i càld, però

ahora agradable i mai excessivament incisiu. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

Des del punt de vista de la construcció tècnica, la mecànica de tecles és, com acostuma a resoldre Grenzing, impecable. Molt precisa i directa. També l'organització interna del material fònic. Pel que fa a l'harmonització, s'ha aconseguit una gran coherència entre tots els jocs de l'orgue el que es tradueix en un gran nombre de possibilitats sonores. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reynés:

El poder fer d'un mateix secret els registres invertits que poden anar combinats amb dos teclats. És a dir que d'un mateix secret en treu dos teclats. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

També es va fer una pregunta relacionada amb el seu rendiment:

5. *Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?*

Tiana Síquier:

Cal dir que en Miquel Bennàssar sempre ha fet una gran tasca de manteniment i afinació. A l'hora de la seva construcció va col.laborar molt per a aconseguir un orgue molt digne. És un orgue que ha estat sempre cuidat amb molt de control i dedicació. I això sempre s'ha de tenir en compte. I així ha de ser per tal de conservar una obra bella.

Un orgue vol ésser tractat amb molt d'amor i delicadesa. La sensibilitat dels mecanismes ho exigeix.

Gràcies a en Miquel Bennàssar podem garantir un orgue que sempre està en perfectes condicions. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Nadal Roig:

El funcionament de l'orgue és excel·lent. Això és possible gràcies a una feina de gran precisió i una iniciativa que compromet l'orgue setmanalment. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet:

La mecànica penjada fa que la pulsació sigui justa i eficient. Les teclades guarnides d'os recorden alhora els teclats barrocs mallorquins i els orgues alemanys de Silberman. Pel que fa al manteniment i afinació, com en tots els orgues de Grenzing, és molt còmode i fàcil. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Rafel Riera:

El rendiment de l'orgue és molt bó. La mecànica és precisa i molt ben ajustada. És un instrument molt còmode de tocar. Cada registre té la seva personalitat i entre ells combinen molt bé. Pel que fa a l'afinació i al manteniment està en un estat inmillorable, tot gràcies al seu organista i cuidador Miquel Bennassar. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

L'orgue està en molt bones condicions i molt ben cuidat. En referència a la mecànica i al so no hi tenc res més a afegir del que he posat al punt anterior. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

L'orgue funciona a la perfecció. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reynés:

Igualment pens que l'orgue està molt bé respecte al seu mecanisme, el qual respon amb tota perfecció i el so és dolç i agradable, així com l'afinació no temperada, és adequada per a la interpretació de tota la literatura barroca. El manteniment pel que conec i he comprovat en el mateix orgue a través d'alguns concerts que he realitzat i altres funcions com noces, celebracions... és molt correcte. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Joan Roig:

Els resultats a l'orgue d'Alaró són, baix el meu punt de vista, magnífics i intel·ligents; es tractava de dissenyar un orgue de clara concepció clàssica quant al mecanisme i la registració i que permetés també l'accés a repertoris i estils més diversos sense desmereixer-los. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Finalment, als organistes d'aquest estudi se'ls va fer la següent pregunta:

6. *Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?*

Tiana Síquier:

Qualsevol obra de música del Renaixement, passant per tots els estils. Tot el repertori barroc... Bach, Buxtehude, Böhm, Lübeck... Té un ampli ventall de possibilitats. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Nadal Roig:

El repertori més adequat per tocar amb aquest instrument seria la música per orgue del barroc del nord d'alemanya, ja que n'és la seva concepció més primigènia. Així i tot, cal recalcar que l'orgue d'Alaró és molt versàtil i permet sonar-hi repertori de característiques molt diferents; vegi's la

varietat en la música programada setmanalment a Els matins de l'orgue.
(Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet:

Aquest orgue és adequat pel repertori alemany (Bach i contemporanis), barroc espanyol i francès. La música contemporània composta expressament per aquest tipus d'instrument també hi pot sonar bé.
(Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Rafel Riera:

Es pot dir en línies general que cada repertori té el seu orgue. A l'orgue d'Alaró baix el meu punt de vista no és així. Jo diria que a grans trets el seu repertori pot abarcar dels segles XVI fins a principis del XIX. Està clar que no és un orgue per fer obres del sifonisme del segle XIX, ja que entre altres coses no té una caixa expressiva... però això no lleva que no es puguin tocar algunes obres del simfonisme francès. Jo el definiria com un orgue molt versàtil que et permet fer un gran ventall d'estils desde música del renaixament fins a música contemporànea. Això si allà a on es troba còmode l'orgue d'Alaró és en la música alemana del Barroc: Bach i Buxtehude hi sonen de meravella. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

En concordància amb l'estil de l'orgue, crec que el repertori més adequat que s'hi pot fer és música nord-europea, malgrat que també hi funcionin molt bé altres estils de música. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

Per les seves característiques l'orgue dóna cabuda a un ample espectre del repertori, evidentment no tot, però fins a la del període barroc s'hi escau perfectament. Mendelshonn, encara hi té cabuda. Després, fent un salt i excloent la música romàntica, la música contemporània també hi té cabuda. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reynés:

Amb les respostes anteriors es dedueix perfectament el tipus de repertori que es pot interpretar amb aquest orgue: tota la literatura organística del barroc cap enrera, no essent adequada la interpretació de les obres per a orgue a partir del barroc (me refereixo principalment ja a partir del romanticisme que no seria adequat fer-ho amb aquest instrument: temperament no adequat, registració no adequada, manca de pedal d'expressió, resposta dels sons i registres de l'orgue...). (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Joan Roig:

En aquest sentit, pens que per la bona qualitat tímbrica dels registres, també l'alt rendiment dinàmic i l'excel·lent harmonització dels mateixos, considero òptim el repertori barroc (especialment BACH), també tot el segle XVIII i la música contemporània amb tota la seva diversitat. Em va sorprendre la netedat tímbrica d'alguns dels registres; pensava inclús si a la disposició de l'orgue hi havia tubs de 32 peus (em digueren que no, que eren de 8 amb acoplament). (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Com podem veure a través d'aquestes preguntes, contestades per alguns organistes que tenim a Mallorca, l'orgue actualment es troba en excel·lents condicions, té una maquinària molt precisa, una elecció de registres molt ben pensada, un so molt interessant que ompl i recorda als orgues nord-alemanys, on es pot tocar una gran quantitat de repertori, però on coincideixen els experts; el repertori més adequat el trobaríem dins tot el barroc.

2.2.1 Característiques tècniques de l'Orgue Nou

Taula 1. Disposició dels Registres de l'orgue.

Teclat II- C1-G5 56 notes		Aleació	Detalls
Flautat	8'	Sn 86%	Baixos en façana
Flauta Xemeneia	8'	Sn 45%	C-H de fusta
Octava	4'	Sn 75%	Baixos en façana
Flauta Dolça	4'	Sn 45%	Amb xemeneia
Nasard 12a	2' 2/3	Sn 45%	Baixos tapats
Fabiol	2'	Sn 45%	Cònic
Nasard 17a	1' 3/5	Sn 45%	
Ple	IV-V	Sn 75%	En 1' 1/3
Trompeta Real	8'	Sn 86%	
Baixons (baixos)	4'	Sn 86%	En Batalla, Baixos C1-C3
Clarins (tiples)	8	Sn 86%	En Batalla, Baixos C#3-G5.
Teclat III- C1- G5, 56 notes			
Flauta Xemeneia	8'	Sn 45%	De Teclat II
Octava	4'	Sn 75%	De Teclat II
Flauta Dolça	4'	Sn 45%	De Teclat II
Nadar 12a	2' 2/3	Sn 45%	De Teclat II
Flabiol	2'	Sn 45%	De Teclat II
Nasard 17a	1' 3/5	Sn 45%	De Teclat II
Cimbal	III	Sn 75%	En 1'
Trompeta Real	8'	Sn 86%	De Teclat II
Baixons (baixos)	4'	Sn 86%	De Teclat II
Clarins (tiples)	8'	Sn 86%	De Teclat II
Regalíes	8'	Fusta	Tornejat en fusta estil mallorquí

Pedal-C1-F3, 30 notes			
Subbaix	16'	Tapat de Fusta	
Flautat	8'	Sn 75%	C Dx en façana
Octava	4'	Sn 75%	
Trombó	16'	Sn 75%	
Trompeta	8'	Sn 45%	
Corn	2'	Manquen els tubs	Manquen els tubs
Acoplaments mecànics			
III-II B		II-P	
III-II T		III-P	
II 16'-III			

Trèmol als 3 teclats

Aucellets

Cascavells

Els registres del teclat II són els mateixos que del teclat III exepte cimbal i regalies

Secrets de l'orgue:

- Cadireta: no té els jocs instal.lats. La façana conserva els tubs antics.
- Orgue major:
  1. El secret gran és comú per l'Orgue Major i el teclat de dalt.
  2. El joc de Baixons 4'-Clarins 8' té la corredora a la testa.
  3. A sobre el secret del primer joc començant per la façana és el Flautat 8' Que té els primers 16 canons (C-ds^o) posats a la cara.
  4. El segon joc és la flauta xemeneia 8' amb els 12 baixos (C-H) de fusta i la resta de metall.
  5. El tercer joc es l'octava 4' amb els 16 primers tubs (C-ds^o) posats a la façana.

6. El quart joc és la Flauta dolça 4' amb xemeneia.
7. El cinquè joc és el Nasard $12^a 2 \frac{2}{3}'$ amb els baixos tapats.
8. El sisè joc és el Fabiol 2' amb els tubs cònics.
9. El seté joc és el Nasard $17^a 1 \frac{3}{5}'$.
10. El vuitè joc és el Ple que comença en $1 \frac{1}{3}'$ amb les seves reiteracions.
Te IV rengles a la mà esquerra i V a la dreta.
11. El novè joc és el Simbalet que entra en 1' i és III rengles.
12. El desè joc és la Trompeta real 8'.

- Pedal:

1. Començant per davant el primer joc és la Trompeta 8'.
2. El segon joc correspon al Trombó de 16'.
3. El tercer joc és el Corn 2' que encara li manquen els tubs.
4. El quart joc pertany a l'Octava 4'.
5. El cinquè joc és el Flautat 8' que té les quatre primeres notes (C-Ds) a la façana.
6. El darrer joc és el subbaix 16'.

Dades tècniques:

- La Mecànica de notes és de mecànica penjada.
- La registració també és mecànica i els tiradors funcionen per desplaçament lateral amb tres posicions corresponents a Orgue Major, llevat i teclat de dalt.
- El diapasó és La = 440 Hz a 20° i la pressió de l'aire és: Manuals 70 mm i Pedal 80 mm.
- Els canons del joc de principal són d'estany al 86% i els de les flautes al 26%.
- Els teclats estan guarnits d'os les tecles blanques i de banús les negres, seguint el model de Gottfried Silbermann de la Hofkirche de Dresden. El pedaler segueix el mateix model i les notes blanques són de roure, les negres de roure amb xapes d'alzina.

2.3 Sobre Pere Josep Bosch creador de l'instrument

Va néixer el primer d'agost de 1714 Palma, Mallorca. Als nous anys quedà orfe de pare. Es casà amb Margalida Riera de qui tengué nou fills, dels quals només en sobrevisqueren tres. A 1750 va construir un orgue nou per a la parròquia de Selva, que estava situat sobre el portal lateral, on actualment es troba la capella de Sant Antoni: "Mes pagui dit Perello a Pere Josep Bosch organista a bon compte de poliça y recibo dels 7 de Novembre de 1754" (ACA, 1995: 22). Aquest instrument desaparegué en un incendi al segle XIX.

A 1758 es va fer l'orgue d'Alaró, segons una inscripció que hi havia al seu interior, avui dia desapareguda. Només en queda el coneixement oral d'alguns erudits del poble. Després de varies reformes i intents de modernitzar-lo, van acabant mutilant-lo.

Entre 1760 i 1761 construí l'orgue de la parròquia de muro i entre 1762 i 1763 l'orgue del convent de mínims de Campos.

Quan va morir Damià Caymari II, Pere Josep Bosh es va fer càrrec d'acabar l'orgue de Santa creu.

El 10 de Març de 1771 el convent de mínims de Muro va comprar un orgue positiu a la parròquia de Binissalem. Es pagaren 6 lliures I 12 sous a Mestre Pere Josep Bosch pel trasllat de l'instrument.

El 8 d'abril de 1771 Pere Josep signà, juntament amb el seu nebot Jordi. El pla per a la renovació de l'orgue de Sant Francesc. La partida de Jordi cap a Madrid a l'any següent originà una disputa entre els franciscans i l'orguener.

El 25 d'Octubre de 1774 Pere Josep va aludir al tribunal diocesà perquè els frares de Sant Francesc no li volien pagar les 50 lliures que li devien per la recomposició de l'orgue. Opinaven el frares que l'orgue no estava afinat i que el contracte el tenien amb Jordi i no amb Pere Josep, cosa evidentment falsa. El tribunal dictaminà

que Pere Josep afinàs l'orgue i que li pagassin. Però el frares s'hi negaren al·legant que només era fuster:

refinar el organo. Hecho de se necessita de mucha mas habilidad que no tiene Pedro Joseph Bosch. Que habiendo intentado concluir alguna cosa del organo, que faltava, en ocasión de la partida de Jorge Bosch quedó tan imperfecta como que al presente confundiendo la consonància de lo trabajado por Jorge Bosch, causa irrision a quantos lo ohyen, y no podrá esperarse menos de la parte adversa, como no haver sido jamás organero de profesión (ACA 1995: 23)

També deien que la desició del tribunal era “del todo lesiva, perjudicial i gravatoria” (ACA, 1995; 23) i per això varen apel·lar al tribunal de l'Arquebisbe Metropolità de València. Pere Josep Bosch contestà que aquesta apel·lació “es del todo frívola, calumniosa y despreciable” (Mulet i altres, 2018; 592). En aquesta ocasió el tribunal es refereix a Bosch com a factor de organos. Els escrits es multipliquen fins a 20 folis donant sempre el tribuna la raó a Pere Joseph Bosch. (Mulet i altres, 2018: 592). Però certament la fama de Pere Josep en va sortir perjudicada. De fet no tornà a construir cap orgue sencer en els vint anys que li quedaven de vida. Dona la impressió que no acabaven de fiar-se d'ell i que si li donaven feina era perquè en aquell moment a Mallorca no hi havia altre orguener.

Pel mes de Març de 1772 presentà a la Seu un pla “de que sonin amb la deguna consonància i esplendor Orgue Major i del Cor (ACA, 1995: 23) Tot just enllestida la feina començaren les suspicàcies: el 26 Juny d'aquest any el capitol encarrega “al Liedo. Mathias Fonollar Pro. Organista de esta cathedral y de los mas peritos que hay en esta Isla. Que de cuando en cuando fuese a casa de Pedro Joseph Bosch para ver la manufactura y materiales que usa en la composición de los organos mayor y menor...” (ACA, 1995: 24). En els més de set segles llargs de història de l'orgue de la seu no trobam un cas semblant de fiscalització.

Al cap de dos anys, Pere Josep havia acabat la reforma de l'orgue del cor, que datava de 1600 (ACA, 1995: 24). Boch amplià el teclat de 42 a 45 notes, el dotà de secret noy i pareix que hi afegí un registre de Tolosana – l'únic joc partit de l'instrument. El 15 de juny de 1774, el manxador Andreu Simó demana la paga

por el trabajo que últimamente tenia prestado para la recomposición del órgano menor; y habiendose suscitado la especie de si dicho organo estaria del todo compuesto y a punto de servir, fue resultado: que los Sres. Canonigos obreros le hiciesen reconocer pr.sujeto espassionado (sie) e inteligente en essa materia. (ACA, 1995: 24)

Desconeixem el dictamen del perit però no degué esser gaire favorable, perquè l'obre de l'altre orgue, el major, quedà aturada per un període de quinze anys durant els quals varen intentar oferir la feina a un altre orguener (ACA, 1995: 24).

Finalment, el 16 de Desembre de 1789, els canonges decidiren destinar 1789 lliures procedents de la venda d'unes cases a la composició de l'orgue major (Mulet i altres, 2018:592) Inevitablement varen haver de recórrer a Pere Joseph Bosch i al dia següent es signà el contracte; el document presenta un pla molt tradicional que contempla un orgue només amb dos teclats i basat únicament amb la família dels principals. Corneta i jocs de llengüeteria hi son absents (ACA 1995: 24).

Cap a l'estiu de 1791, Pere Josp devia tenir la feina gairebé enllestida. El 15 de Juliol es diu que “acabando de co mponerse el Organo Major seria conveniente destinar algun sujeto hàbil para tocarlo” (ACA 1999: 60)De tota manera, el treball degué romandre incomplet per malaltia o mort de l'orguener qui quan presentà el pla tenia ja 75 anys.

L'investigador Joan Mas Vaquer, ha descobert la partida de defunció del mestre orguener a la parròquia de Sineu: “A los 8 dias del Mes de mayo del año 1806 fue enterrado en el Convento de Religiosas de la Immaculada Concepción de la Virgen Maria de Sineu, Pedro Joseph Bosch de edad de 90 años Orguero de Officio” (ACA 1999: 60).

Per la quantitat de detalls personals que ens dona aquest document no hi ha cap dubte de que es tracta de l'autor del orgues de Selva, Alaró, Muro, i Bujer, germà de Mateu Bosch i oncle de Jordi Bosch, també orgueners. I això encara que la partida contengui alguns errors: així, diu que tenia 90 anys, tot i que segons l'acta

de baptisme en tenia 91 i només li mancaven un parell de mesos per fer els 92. També diu que era “hijo de José” quan en realitat era fill de Jordi (ACA 1999: 61). Però això són errors anecdòtics, per altra banda ben corrents als llibres de registre de l'època.

L'explicació de perquè un orguener del carrer de Sant Miquel anà a morir a Sineu la trobam a l'arxiu del monestir de concepcionistes (ACA1999;61) Allà la seva filla major, Magdalena, hi havia entrat quan tenia 19 anys, el 2 de maig de 1769, com a religiosa de cor. L'altre fill, Jordi, s'establí a Madrid com a afinador de pianos del palau reial sens dubte cridat pel cosí Jordi, “organero real” (ACA 1999: 61).

Desconeixem la data de partida del fill, però certament ha d'esser posterior al 13 de maig de 1772, en que Jordi Orguener va sortir cap a la capital. (ACA 1999: 61).

Així quan mestre Pere Joseph Bosch deixà de treballar a l'orgue de la Seu, a 1791, tenia 77 anys, el fill afinava pianos a Madrid i la filla era monja tancada a Sineu. Lògicament, trià aquest lloc per passar els darrers anys acompanyat de la seva esposa Margalida i pareix també de la seva cunyada Magdalena (ACA 1999: 61). La seva esposa va morir a 1798 i mestre Pere Josep Bosh i Salvà va viure fins al 7 de maig de 1806. Amdos foren sepultats a la tomba que havien fet fer davant el combregador de la església del convent del palau del rei Sanç de la reial vila de Sineu.

Sor Magdalena Bosch i Riera Morí en el convent de la Concepció de Sineu el 23 de Maig de 1834.

Jordi Bosch i Riera va morir a Madrid dia 7 de gener de 1835 a la edat de 71 anys.

2.4. El restaurador, reconstructor orguener: Gerhard Grenzing.

Gerhard Grenzing (Insterburg, 1942) estudia orgueneria a Hamburg amb Rudolf von Beckerath i amplia els seus coneixements a múltiples viatges col·laborant durant anys en diferents tallers europeus. Des de 1967 restaura diversos orgues a Mallorca atret per l'encant d'uns instruments amb forta personalitat que sedueixen al llavors al jove orguener. El 1973 funda el seu taller al Papiol, a prop de Barcelona, formant a un grup de professionals que dominen totes les arts de l'orgueneria.

Grenzing és membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona i de la Real Academia de Bellas Arts de Sevilla, així com de societats científiques com el Consejo Consultivo del Instituto de Órganos Históricos d'Oaxaca, Mèxic, o de la Societat Catalana de Musicologia.

Amb freqüència és convidat a participar en congressos nacionals i internacionals. Participa en el projecte d'investigació del Fraunhoferinstitut d'Stuttgart patrocinat per la Unió Europea. El ministeri de Cultura li ha concedit la medalla de plata al mèrit artístic i la Generalitat de Catalunya el títol de Mèstre Artesà Orguener.

Al seus orgues s'hi han enregistrat més de 60 discs i documentals. Més de 230 instruments han merescut la confiança d'institucions d'Alemanya, Amèrica, Bèlgica, Corea, Espanya, França, Itàlia, Japó, Portugal, Suïssa, etc.

3. MATINS A L'ORGUE

3.1 Sobre les Jornades dels Matins a l'Orgue

3.1.1 El naixement del cicle

Els Matins de l'Orgue nasqueren a principis de desembre de 2006. Es tracta d'una idea presentada per l'organista Miquel Bennàssar inspirada en els concerts d'Advent que Dieterich Buxtehude organitzava a la ciutat alemanya de Lübeck. "Música i mercat" fou el lema inicial del cicle (Riera, 2019: 1) . Feia referència a un doble objectiu: dinamitzar l'instrument recuperat l'octubre de 2006 i oferir un atractiu més als visitants del mercat setmanal.

Com hem esmentat, l'orgue s'havia fet malbé en els anys 60 del segle passat a causa d'una desafortunada intervenció. El 1999 començà una campanya encapçalada per l'Orfeó d'Alaró per reconstruir-lo. La tasca s'encomanà a l'orguener instal·lat a Catalunya, Gerhard Grenzing (Insterburg, 1942). Després de set anys de nombroses iniciatives per recaptar doblers i amb una inversió superior als 250.000 euros, tornà a sonar l'orgue major. A hores d'ara manca recuperar la cadireta.

3.1.2 Així funciona el cicle

Miquel Bennàssar és l'organista titular. Cada dissabte, excepte festius, s'ofereix un concert que comença a les 11.30h i té una durada de mitja hora. L'entrada és gratuïta.

Imatge 9. Fullero sobre els concerts. (Imatge cedida per Juan Riera 2019)

Periòdicament hi ha organistes convidats. Entre els mallorquins hi han participat Arnau Reynés, Tomeu Mut o Pere Aguiló, i també han vingut alguns organistes internacionals. Com que no hi ha pressupost per pagar aquestes actuacions, solen ser músics en viatge per l'illa que coneixen el cicle i hi participen a canvi d'una petita compensació molt allunyada del que cobren habitualment (Riera 2019: 1).

Gràcies a aquesta fórmula, s'ha comptat amb organistes de fama internacional com Jürgen Essl – compositor molt reconegut a Alemanya, que creà una simfonia a partir de música dels balls dels Cossiers d'Alaró –, Hans Ola Ericsson, Jan Willem Jansen o Marc Schaeffer.

Marie Zahrádková*Organista*

Marie Zahrádková és natural de la ciutat de Lomnice, a la regió de Moràvia Meridional a República Txeca.

Va estudiar orgue i piano al Conservatori de České Budějovice i estudis de pregrau i postgrau a l'Acadèmia de les arts escèniques de Praga. Des de 2014, ha fet estudis de postgrau d'orgue amb el professor **Jürgen Essl**. També va estudiar clavecí a Stuttgart amb el professor **Jörg Halubka**. Actualment és professora d'orgue al Conservatori de České Budějovice.

Al llarg de la seva carrera ha estat guardonada amb els primers premis del concurs Joseph Gabler Orgelwettbewerb el 2012, al Lions Club Competition de Stuttgart i al concurs de la Fundació Bohuslav Martinů el 2016. Ha desenvolupat la seva activitat concertística a Txèquia, Alemanya, Itàlia i França.

Jürgen Essl*Compositor i organista*

És professor d'orgue a Stuttgart. Abans fou organista a l'església de Sigmaringen (1990-1997) i treballà com a professor d'orgue la Musikhochschule de Lübeck (1997-2003). Com intèrpret i improvisador desenvolupa una intensa activitat internacional en els centres organístics més importants d'arreu del món. Ha fet nombroses gravacions per a ràdio i cd's. A més d'obres per a orgue, algunes amb evocacions de melodies dels Cossiers d'Alaró, ha compost música coral i instrumental, com per exemple l'oratori per a gran orquestra: *De Angelis*.

Arvo Pärt escriví el 1996, després de presenciar concerts i improvisacions de Jürgen Essl: "M'han impressionat el seu estil personal fort, el seu llenguatge compositiu i valor especialment el seu sentit fort i clar de la forma".

1. Rhapsodie II
Camille Saint-Saëns (1835-1921)

2. Komm heiliger Geist, Herre Gott
(Vine esperit sant, Senyor Déu)
Dietrich Buxtehude (1637-1707)

3. Fuge D-Moll BWV 539
Johann Sebastian Bach (1685-1750)

4. Duetto a 4 mani
Johann Christoph Bach (1642-1703)

5. Toccata Opus 59
Max Reger (1873-1916)

A l'orgue:
Marie Zahrádková i Jürgen Essl

Ajuntament d'Alaró / Parròquia de Sant Bartomeu / Amics de l'orgue

Imatge 10. Programa concert d'orgue cedida per Joan Riera 15-06-2019

Periòdicament s'organitzen concerts extraordinaris de caràcter monogràfic o coincidint amb números rodons amb la participació d'altres instrumentistes o cantants. Especialment destacat fou el dedicat a la música del temps de Cabrit i Basa, coincidint amb una exposició dedicada a ells dos, que en el segle XVII foren considerats sants (Riera 2019: 3). També hi ha hagut concerts especials amb motiu d'arribar al centenar, al que fa 200, 250, 300, 400, 500 pròximament 600. Miquel Bennàssar és, a més de l'organista titular, el director artístic. Un equip de gent: Enric Mas i Joan Riera s'encarreguen dels aspectes burocràtics i les relacions amb l'administració, els comptes les du en Llorenç Gual i l'elaboració i impressió de programes també s'encarrega Joan Riera.

3.1.3 Com es finança

El cost dels entre 45 i 50 concerts anuals de *Els Matins de l'Orgue* és de 12.000 euros. La major part es destina a l'organista i una petita quantitat – uns 1.500 euros – a compensar a la parròquia per despeses com llum o neteja i amortització d'un prestatge de l'instrument (ja pagat). Aquest pressupost s'ha mantingut estable gairebé des de fa set anys.

L'únic element que ha canviat és que fins a 2011 les despeses eren compartides entre l'Ajuntament d'Alaró i el Consell de Mallorca. Cada any se sol·licitava una subvenció a l'organisme insular. El projecte sempre estigué entre el primer i tercer lloc entre els més puntuats pels tècnics.

Des de 2011 no es feren convocatòries o, en algun any que sí es publicaren, s'arribà a l'absurd de fer presentar la documentació i, un cop realitzades totes les gestions i després de l'esforç dels voluntaris, anul·lar-la per raons pressupostàries (Riera:2019,2). Cada dissabte es posa una bacina en la qual el públic deposita un donatiu si ho desitja. Des de fa un any aquests doblers es dediquen a reparacions de l'orgue – fa poc es pagà una factura de 800 euros (Riera:2019: 2) – o als músics convidats.

3.1.4 Els números

L'assistència mitjana a cada concert és d'unes 100 persones i a vegades s'apropa o supera les 200 (Riera, 2019: 4).

Durant la primavera i la tardor, baixa lleugerament durant l'estiu – encara que es compensa amb alguns concerts especials – i alguns dels dissabtes més freds de l'hivern, quan el temple es converteix en una gelera i s'ha de tancar la porta principal, el número d'assistents mínim està en la cinquantena (Riera, 2019: 4).

En les fites més publicitades per la participació d'un concertista de renom, la participació creix. En els concerts extraordinaris s'han superat les 400 i fins hi tot les 500 persones de públic.

Un 60% dels assistents solen ser estrangers (Riera:2019,4). el significa que, a més d'una oferta cultural, estam davant un producte que ajuda a fomentar un altre tipus de turisme, que ofereix una alternativa al sol i platja i que sorprèn alguns visitants del mercat que es troben que també hi ha música.

L'assistència ha augmentat significativament des dels inicis – més d'un 50% (Riera, 2019: 2). Es reuneixen des d'aficionats que no falten cap dissabte fins a persones que hi venen esporàdicament o altres que ho fan d'una manera regular però no continuada.

Molts dels espectadors participen de principi a fi del concert. D'altres són compradors del mercat que entren amb les seves cistelles, escolten dues o tres peces i tornen a sortir. A algú li pot parèixer un procediment poc seriós, però ajuda a crear afició encara que sigui en petites dosis.

A data 12 de juny de 2019 s'han celebrat 592 concerts. Han participat al cicle gairebé una cinquantena de músics de països tan variats com Japó, Alemanya, Suècia, Itàlia, Ucraïna, Holanda, Regne Unit, França, Holanda... (Riera, 2019: 4).

3.1.5 Projectes

El projecte més immediat és celebrar el Tretzè aniversari del cicle. A l'estiu de 2019 està previst arribar al concert 600, una fita que pocs cicles musicals han assolit. També s'hauria de treballar en aconseguir una major incidència a les xarxes socials. Els intents per tal que l'ajuntament enviàs el programa de cada dissabte amb el seu 'mailing' han fracassat fins ara (Riera, 2019: 3).

A llarg termini, es vol acabar l'orgue incorporant la cadireta, que enriquiria l'instrument hi aportaria noves opcions artístiques. El pressupost d'aquest projecte supera els 150.000 euros (Riera, 2019: 3).

3.1.6 Els músics

El cicle té un organista titular: Miquel Bennàssar (Riera, 2019: 2). Al llarg de l'any es convida a altres intèrprets d'aquest i altres instruments que participen en els concerts. Fins ara, els participants han estat, en ocasions, primeres figures europees de la música per a orgue, com són els casos de Jan Willem Jansen, Hans-Ola Eriksson, Jürgen Essl o Christoph Reinhold Morath, dels que mai podríem pagar ni els desplaçaments ni les estades ni els honoraris que cobren habitualment. Es tracta de persones que viatgen a Mallorca per raons turístiques o per conèixer els instruments mallorquins, i que han tengut coneixement de l'orgue gràcies a cercles especialitzats de l'existència del cicle i que s'ofereixen per interpretar un concert (Riera, 2019: 2).

Al llarg dels sis anys s'han oferit concerts especials amb motiu d'arribar a números redons, o per altres circumstàncies amb la participació de solistes vocals o d'altres instrumentistes. A més als organistes Mallorquins sel hi van fer una enquesta per saber la seva opinió sobre les Jornades dels Matins a l'orgue.

Taula 1. Músics participants.

1. Tomeu Mut, Organista (Mallorca)
2. Arnau Reynés, Organista (Mallorca)
3. Tiana Siquier, Organista (Mallorca)
4. Pedro Aguiló Jiménez, Organista (Mallorca)
5. Nadal Roig, Organista (Mallorca)
6. Iris Len, (Alemanya)
7. Carsten Lenz, Organista (Alemanya)
8. Carme Girar, Organista (Catalunya)

9. Hans Hellsten, Organista (Suècia)
10. Anders Johnsson, Organista (Suècia)
11. Hans-Ola Ericsson, Organista (Suècia)
12. Christoph Reinhold Morath, Organista (Alemanya)
13. Marc Shaefer, Organista (França)
14. Derek Glanvill, Organista (Regne Unit)
15. Jan Willem Jansen, Organista (Holanda)
16. Johannes Krutmann, Organista (Alemanya)
17. David Gostick, Organista (Regne Unit)
18. Jürgen Essl, Organista (Alemanya)
19. Yolanda Riera, Mezzosoprano (Mallorca)
20. Maja Preiswerk, Mezzosoprano (Suïssa)
21. Ruth Albrecht, Flautista (Alemanya)
22. Walter Schmidt, Tenor (Alemanya)
23. Bartomeu Payeras, Xeremier (Mallorca)
24. Miquel Bennàssar Bonnin, Percussió i violoncel (Mallorca)
25. Gabriel Fiol Roca, Violoncelista (Mallorca)
26. Marta Aguiló, Soprano (Mallorca)
27. Mariona Gòdia, Oboè (Catalunya)

Algunes de les preguntes i les respostes donades pels organistes, en relació a aquestes Jornades:

1. Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

Tiana Síquier:

Clar que sí! Cada dissabte procur ésser fidel a una cita memorable. El que es fa a Alaró és una mostra de gran cultura per a un poble: Una cita setmanal de concerts de gran nivell. En Miquel Bennàssar ens ha ofert concerts setmanals des de 2006. Per a què hauria servit tenir un gran orgue

si no poguéssim gaudir d'ell? Enhorabona a en Miquel Bennàssar per la seva magnífica feina i gran qualitat interpretativa. Tant de bo el poble d'Alaró pugui oferir-nos per molts d'anys aquesta cita musical. (Entrevista de 14-06-2019, en línia)

Nadal Roig:

La iniciativa de Els matins de l'orgue, a banda de donar un valor cultural i municipal a l'orgue, l'ajuda al manteniment i la conservació, ja que com qualsevol instrument té una finalitat funcional. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Antoni Mulet:

Indubtablement els concerts ajuden a mantenir aquest instrument afinat i en condicions. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Rafel Riera:

Sens dubte, els matins de l'orgue són en l'orgue d'alaró el motiu principal del seu estat de conservació. Hem de recordar que l'orgue és l'instrument litúrgic per excel·lència, però per desgràcia al nostre territori aquesta funció organística no es dona a tot arreu. (Veim que de cada vegada la gent va menys a les esglésies, i aquestes també de cada vegada més deixen més de banda l'orgue). Per tots aquests motius la iniciativa dels matins de l'orgue fa que l'orgue estigui en perfecte estat de deconservació i d'afinació. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Nofre Morey:

Crec que és una molt bona iniciativa que hauria de servir de model a molts altres llocs, perquè a més de mantenir l'orgue se li dona difusió i és una oportunitat per a la gent per entrar en contacte amb l'instrument. Cal dir també, que aquests concerts que es fan els dies de mercat és una iniciativa que és present no només aquí, sinó a diferents ciutats europees. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Bartomeu Mut:

De tots és sabut que un instrument guanya amb el temps com més se'l fa sonar. Sens dubte la iniciativa dels concerts matinals els dissabtes contribueix al manteniment i conservació de l'instrument. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Arnau Reynés:

Amb tota seguretat sí. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Joan Roig:

El resultat de la seva feina em pareix excel·lent. Sense dubtar-ho pens que la iniciativa dels concerts matinals és bona i necessària. L'orgue, com a entitat viva, necessita l'activitat continuada i respectuosa dels organistes i aficionats i, com a part de la comunitat eclesial o laica, deu mostrar-se a tots sense por i amb l'esperit socialitzador, comunicador i difusor de l'art musical i, si escau, de la fe. (Entrevista de 15-06-2019, en línia)

Gràcies a aquesta iniciativa recolzada econòmicament per l'Ajuntament d'Alaró, més l'ajuda dels voluntaris dels matins a l'orgue d'Alaró, ens trobam amb un instrument en perfectes condicions d'ús. Cada dissabte al matí organitza un concert d'orgue gratuït dirigit a tota mena de públic i, a més, a cada aniversari o compliment de números rodons de concert, es realitza un concert especial amb altres músics participants. Pens que és molt important l'ús, exposició, divulgació i conservació d'aquest instrument, i de tots els orgues en general, ja que cada orgue és una obra d'art musical sonora excepcional.

4. PROPOSTA D'APLICACIÓ PEDAGÒGICA ALS MATINS A L'ORGUE D'ALARÓ

Introducció

Aquesta proposta pedagògica consisteix en un centre d'interès on donarem a conèixer l'orgue de l'església d'Alaró, aprofitant les jornades de matins a l'orgue que s'organitzen cada dissabte al matí de manera extraescolar. Degut a la manca de popularitat de l'instrument.

El capítol està format per 8 apartats: tipologia de l'alumnat, objectius, continguts, criteris d'avaluació, competències bàsiques, indicador del desenvolupament de les competències bàsiques, orientacions per a la intervenció pedagògica, activitats d'ensenyament - aprenentatge i recursos didàctics i materials per a l'alumne.

4.1 Tipologia de l'alumnat

4.1.1 Supòsit del context del centre

L'orgue està situat dins l'església d'Alaró al centre del poble, més concretament a la plaça de la vila, anomenada plaça Sebastià Jaume Rector. Referent a les instal·lacions, es tracta d'una església. Aquesta disposa de diferents retaules culturalment i històricament interessants, sagristia, un petit lavabo dins la sagristia, cor, a més d'un orgue bàsicament nou, instal·lat per Gerhard Grenzing l'any 2006. Cada dissabte al matí, a les 11:30 es fa un concert d'orgue gratuït de 30 minuts de durada. El repertori d'aquests concerts és molt variat, i passa pels diferents estils musicals: no només es toquen peces musicals barroques com alguns organistes creuen que s'hauria de fer. Amb aquest instrument també hi he pogut escoltar improvisacions de cançons tradicionals catalanes, adaptacions de temes de diferents pel·lícules o música popular, a més d'algunes versions de temes actuals de pop i rock.

Avui dia, tenim la sort que cada dissabte el mati a la plaça del centre del poble hi tenim el mercat setmanal popular, un mercat on qualsevol persona tant si és del municipi d'Alaró o no visita per les diferents necessitats. Fent així que hi pugui haver més difusió i interès cap a la cultura musical i històrica del poble.

Imatge 11. Foto mercat setmanal els dissabtes al mati d'Alaró (Imatge de Riera, 2019)

4.1.2 Tipologia de l'alumnat

Els destinataris a aquestes activitats són les persones que estiguin interessades a conèixer l'orgue. Tant com a activitat extraescolar o simplement com a activitat cultural musical, totes les persones de qualsevol gènere a partir dels 4 o 5 anys hi poden participar.

Es tracta d'un projecte per donar a conèixer i sensibilitzar a les persones cap a la formació i difusió de l'orgue, la seva història a més de la seva formació com a organistes. Realitzant així un projecte en comú on les persones podran demostrar les seves capacitats culturals i històric musicals assolides mitjançant cada concert a més dels tallers musicals realitzats cada dissabte durant el concert o apart del concert.

4.2 Objectius

1. Difondre que és un orgue, quines son les seves parts i com funciona.
2. Conèixer la història dels orgues que hi ha hagut dins l'església d'Alaró
3. Conèixer els diferents tipus d'orgue que hi ha a les Illes Balears.
4. Valorar la importància del silenci i del so com a condició prèvia per a la interpretació de la música i per a poder treballar.
5. Veure com un organista treballa amb totes les seves parts del cos per fer música amb l'orgue.
6. Aplicar en tot moment l'audició polifònica per escoltar simultàniament els diferents registres, amb peces musicals amb diferents veus (Pedalier, Manual I i Manual II) a l'orgue.
7. Donar a conèixer el repertori per orgue i els seus compositors.
8. Aprendre a diferenciar el so de cada registre de manera individual de l'orgue.
9. Donar a conèixer la lecto escritura musical, a partir una pantalla grossa amb la partitura de la peça que s'estigui interpretant. Mitjançant la tecnologia, o amb la mà, indicar amb tot moment a quin punt s'està de la partitura, llavors depenent dels interessats es poden enfocar diferents tallers dirigits cap al llenguatge musical i l'escriptura musical.
10. Reconèixer les característiques de diferents obres musicals com a exemples de creació artística i del patrimoni cultural, apreciar les intencions subjacents a aquestes obres i les funcions que acompleixen i aplicar la terminologia apropiada per descriure-les i valorar-les críticament
11. Conèixer, analitzar, valorar i respectar la música i la dansa pròpies, tant del territori nacional com de les Illes Balears i contribuir activament a la conservació, divulgació i millora d'aquest patrimoni.
12. Utilitzar de manera autònoma i creativa diverses fonts d'informació — mitjans audiovisuals, Internet, textos, partitures i altres recursos gràfics — per conèixer la música i gaudir-ne.

13. Realitzar produccions artístiques de forma cooperativa, que suposen papers diferenciats i complementaris en l'elaboració d'un producte final i per tant proporcionant ajudant quan sigui necessari entre ells i contribuir a potenciar l'equilibri afectiu i la relacions entre els individus
14. Participar en les activitats musicals i lúdiques amb grat i respectant en tot moment les normes de l'activitat i als seus companys, a més de gaudir de l'escolta i de fer música en viu i en grup, col·laborar en tot allò que millori la qualitat i la dinàmica dels aprenentatges.
15. Conèixer les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC'S) com mitjans audiovisuals, xarxes socials, etc. com a recursos per a la producció musical contribuïnt a l'activitat musical i a l'aprenentatge

4.3 Continguts

- **Bloc 1. Interpretació i creació**

- ❖ Lectura i escriptura de la notació musical, també amb editors musicals, al servei de l'audició, la interpretació, la creació i la comprensió de la música.
- ❖ Identificació, mitjançant l'audició i l'anàlisi, dels elements que intervenen en la construcció d'una obra musical.
- ❖ Interès per conèixer les diferents possibilitats sonores de la veu, el cos i els instruments.
- ❖ La veu i la paraula com a mitjà d'expressió musical: característiques i habilitats tècniques i interpretatives.
- ❖ Exploració i desenvolupament d'habilitats tècniques elementals de la veu i dels instruments musicals: afinació, precisió, dicció, fraseig i expressió. Interpretació d'obres musicals i pràctica de l'expressió corporal i la dansa utilitzant la veu, els instruments i el cos.
- ❖ Els instruments i el cos com a mitjà d'expressió musical: característiques i habilitats tècniques i interpretatives. Pràctica de danses variades i, en particular, de les danses i els balls de les Illes Balears.

- ❖ Improvisació i creació amb elements bàsics del llenguatge musical com a mitjà per reflexionar sobre els processos creatius i els components essencials del llenguatge musical.
- ❖ Composició, individualment o en grup, de cançons, peces instrumentals i coreografies senzilles per a diferents agrupacions a partir de la combinació d'elements i recursos bàsics presentats en el context de les diverses activitats que es duen a terme dins l'aula.
- ❖ Pràctica de les pautes bàsiques d'interpretació: silenci, atenció al director i als altres intèrprets, audició interior, memòria i adequació al conjunt.

▪ **Bloc 2. Escolta**

- ❖ Aplicació d'estratègies d'audició, audició interior, memòria comprensiva i anticipació durant la pròpia interpretació i creació musical.
- ❖ Identificació en l'audició i l'anàlisi auditiva dels elements més significatius de la melodia, l'harmonia, el ritme, el timbre i la textura en obres i pràctiques musicals diverses.
- ❖ Utilització de recursos corporals, vocals i instrumentals, mitjans audiovisuals i tecnològics, textos, partitures, musicogrames i altres representacions gràfiques per comprendre la música escoltada.
- ❖ Classificació i discriminació auditiva dels diferents tipus de veus i d'instruments, incloent-hi els instruments propis de les Illes Balears i de diverses agrupacions vocals i instrumentals.
- ❖ Sensibilització cap a les dimensions sensorials i terapèutiques del so i de la música i consideració de la importància d'un entorn saludable.
- ❖ Valoració i comprensió de la importància del silenci i del so com a condició prèvia per a l'existència de la música

▪ **Bloc 3. Contextos musicals i culturals**

- ❖ Coneixement i valoració de les manifestacions i obres musicals més significatives del patrimoni musical balear i universal.
- ❖ Utilització correcta del vocabulari musical específic per descriure i explicar els components del llenguatge musical.
- ❖ Utilització de fonts d'informació diverses i plurals per conèixer la música. Reconeixement de la pluralitat d'estils en la música actual.
- ❖ Interès per conèixer músiques de diferents estils i característiques, per tal d'ampliar i diversificar les pròpies preferències musicals.
- ❖ El consum de música en la societat actual. Sensibilització i actitud crítica cap al consum indiscriminat de música i la contaminació sonora.

4.4 Criteris d'avaluació

Partirem d'una avaluació formativa (o també coneguda com avaluació per a l'aprenentatge com bé ens explica Josep Lluís Zaragoza en el seu llibre titulat *Didàctica de la música en la educació secundària*) on es compartirà i entendrà amb l'aprenent els objectius d'aprenentatge i els principis i normes pels quals es jutja la seva feina. Aquesta informació es vehicular, des del docent cap a l'aprenent.

L'avaluació formativa posarà el focus en la distància en què es troba l'aprenent, dins el seu procés d'aprenentatge, i el lloc cap al qual hauria de tendir a arribar, que ha de ser ben conegut pel docent. La bretxa es pot estrènyer si el docent i l'aprenent comparteixen objectius i criteris, si el docent formula bones preguntes i si existeix una retroalimentació efectiva. Així, el primer dins el procés d'avaluació formativa serà pactar els objectius i criteris d'avaluació. Aquest pacte i comunicació serà promoguda pel professor, però l'alumne també s'hi haurà d'involucrar, és a dir, que aquesta comunicació no serà només unidireccional, sinó que hi haurà d'haver una retroalimentació on per una part, arribin a pactar objectius i criteris d'avaluació i per altra part, que el professor s'asseguri que els objectius i intencions d'aprenentatge siguin entesos correctament.

4.5 Indicador del desenvolupament de les competències bàsiques

Taula 3. Objectius, continguts, criteris d'avaluació i competències bàsiques de la proposta pedagògica.

Objectius	Continguts	Criteris d'avaluació	Indicadors de les competències bàsiques
<p>Respon a la pregunta “per a què”?</p> <p>1. Saber comentar les idees oralment de la darrera sessió i connectar-les amb el que farem a aquesta amb la finalitat d'enriquir les pròpies possibilitats de comunicació i respectant altres formes d'expressió.</p>	<p>Respon a la pregunta “què”?</p> <p>1.1 Utilització precisa i rigorosa del vocabulari.</p>	<p>Respon a la pregunta “com ho avaluaré”?</p> <p>1.1. Utilitzar la terminologia adequada en l'anàlisi de la cançó i situacions musicals.</p> <p><i>1.1.1. Utilitza amb rigor un vocabulari adequat per descriure la música.</i></p>	<p>Respon a la pregunta “per què”?</p> <p>1.1. Comunicació lingüística.</p> <p>Ús correcte de la terminologia musical i l'expressió musical oral en el treball a l'aula.</p>

<p>2.Desenvolupar diverses habilitats i tècniques amb el cos i els instruments de percussió de so determinat, realitzant produccions artístiques de forma cooperativa que es puguin aplicar a la interpretació instrumental qualsevol peça proporcionant ajuda quan sigui necessari entre ells i contribuint a potenciar l'equilibri afectiu i la relació amb els altres.</p>	<p>2.1. Improvisació i elaboració d'arranjaments sobre la peça triada en els tallers Aplicant diferents tècniques, recursos i procediments compositius.</p> <p>2.2. Coordinació del moviment seguint la pulsació.</p> <p>2.3. Creació i improvisació individual i col·lectiva només d'esquemes rítmics, creant acompanyaments per a la melodia.</p> <p>2.4 Interpretació</p>	<p>2.1. Assajar i interpretar, en petits grups, la peça instrumental triada als tallers apresada de memòria a través dels enregistraments d'àudios i de la lectura de partitures.</p> <p><i>2.1.1. Aplica les habilitats tècniques necessàries (precisió rítmica, correcta posició de les mans) en les activitats d'interpretació.</i></p> <p><i>2.1.2 Col·labora amb el grup i respecta les regles fixades per assolir un resultat d'acord amb les seves possibilitats.</i></p> <p><i>2.1.3 Accepta als altres i a si mateix i coneix les seves possibilitats i limitacions.</i></p> <p><i>2.1.4 Llegeix partitures com a suport a la interpretació.</i></p>	<p>2.1 Competència creativa</p> <p>2.2 Competència expressiva/interpretativa</p> <p>2.3. Competència expressiva/interpretativa</p> <p>2.4. Competència expressiva/interpretativa</p> <p>2.5. Competència expressiva/interpretativa</p> <p>2.6.Competència perceptiva</p>
---	---	---	--

	<p>de la peça instrumental “elegida als tallers” mitjançant la lectura de partitura.</p> <p>2.5. Planificació, assaig i interpretació de “la peça elegida” a l’orgue.</p> <p>2.6. Identificació i anàlisi auditiva i visual d’elements significatius presents en la cançó “peça elegida” (com figures rítmiques i els seus silencis, diferents tempos, mirar al director, fraseig i</p>		
--	---	--	--

	respiracions etc.)		
3. Valorar la importància del silenci i del so com a condició prèvia per a la interpretació de la música i per a poder treballar.	<p>3.1 Acceptació i compliment de les normes que regeixen la feina a l'aula per a un desenvolupament idoni de les activitats que s'hi duen a terme.</p> <p>3.2. Apreciació d'un ambient sonor sent conscient de la importància del silenci, valorant el propi silenci i el dels companys/es en els exercicis proposats.</p>	<p>3.1. Identificar el fet sonor com a element d'expressió i observar el valor del silenci en música</p> <p><i>3.1. Apreciar l'ambient sonor sent conscient de la importància del silenci.</i></p> <p><i>3.2. Valorar el silenci propi i el dels companys/es en els exercicis proposats.</i></p>	<p>3.1 Competència social i ciutadana.</p> <p>3.2 Competència perceptiva.</p>
4. Aplicar en tot moment l'audició polifònica per escoltar	4.1. Planificació, assaig, interpretació i avaluació de la	4.1. Prendre consciència de la polifonia que es produeix a la cançó en qüestió.	4.1. Competència expressiva/interpretativa

<p>simultàniament les diferents parts al mateix temps que s'executa la pròpia i cada una de les veus combinades entre elles, utilitzant la peça elegida als tallers</p>	<p>peça elegida als tallers davant els companys de taller.</p> <p>4.2 Identificació i anàlisi auditiva i visual d'elements significatius presents en la cançó "Elegida als tallers" (com figures rítmiques i els seus silencis, diferents tempos, mirar al director, fraseig i respiracions etc.).</p>	<p>4.1.1 <i>Escoltar simultàniament les diferents parts al mateix temps que s'executa la pròpia.</i></p>	<p>4.2 Competència perceptiva</p>
<p>5. Utilitzar un ajustament de so que es realitzi en funció dels altres instruments del conjunt i</p>	<p>5.1. Equilibri sonor i de plànols, identificant cada part de la cançó "elegida" i melodia i</p>	<p>5. Diferenciar auditivament la importància de cada una de les veus així com transcorre la música tenint en compte l'estil de la cançó.</p>	<p>5.1. Competència expressiva/interpretativa</p> <p>5.2. Competència perceptiva</p>

<p>de les necessitats estilístiques i interpretatives de l'obra Shape of you, o de les necessitats sonores que marqui el professor/tutor.</p>	<p>acompanyaments realitzats amb els obstinats, segona veu i baix.</p> <p>5.2. Audició, reconeixement i anàlisi de la cançó "de la peça elegida als tallers".</p>	<p>5.1. Trobar un equilibri sonor i de plànols, identificant cada part de la cançó melodia i acompanyaments.</p> <p>5.2. Obeir a les pautes estilístiques que marca el professor per aconseguir l'efecte sonor adequat.</p>	
<p>6. Gaudir i participar en totes les activitats musicals i lúdiques amb grat i respectant en tot moment les normes de l'activitat i als seus companys, a més de gaudir de l'escolta i de fer música en viu i en grup, col·laborar en</p>	<p>6.1. Acceptació i compliment de les normes que regeixen la feina a l'aula per a un desenvolupament idoni de les activitats que s'hi duen a terme.</p> <p>6.2. Interès, respecte i curiositat per la diversitat de propostes musicals, així</p>	<p>6. Mostrar una actitud positiva i adequada tant dins com fora dels espais educatius.</p> <p>6.1.1. <i>Mostrar respecte en el treball en grup a l'hora de participar en les activitats artístiques.</i></p> <p>6.1.2 <i>Participa activament i respectant en tot moment les normes de l'activitat.</i></p> <p>6.1.3. <i>Gaudir de les activitats musicals proposades</i></p>	<p>6.1. Competència social i ciutadana.</p> <p>6.2. Competència social i ciutadana</p>

<p>tot allò que millori la qualitat i la dinàmica dels aprenentatges .</p>	<p>com per les preferències musicals d'altres persones.</p>	<p><i>interpretatives i d'escolta.</i></p> <p><i>6.1.4. Respecta les opinions, aportacions, propostes i fets dels companys.</i></p> <p><i>6.1.5 Mostrar ajuda a aquells companys que ho necessitin.</i></p>	
<p>7. Realitzar la tasca de creativitat per a treballar a casa on creïn una variant sobre body percussion per a la cançó “Elegida als tallers”.</p>	<p>7.1. Improvisació i elaboració d'arranjaments sobre la peça “elegida als tallers”. Aplicant diferents tècniques, recursos i procediments compositius.</p> <p>7.2. Coordinació del moviment seguint la pulsació.</p>	<p>7.1 Utilitzar el propi cos com a instrument de representació i comunicació musical, i contribuir a potenciar l'equilibri afectiu i la relació amb els altres.</p> <p><i>7.1.1. Interessar-se per reconèixer les possibilitats sonores del propi cos.</i></p> <p><i>7.1.2. Adequar els moviments al ritme i accent de la música.</i></p> <p><i>7.1.3. Improvisar sons i ritmes amb desinhibició.</i></p>	<p>7.1 Competència creativa</p> <p>7.2 Competència expresiva/interpretativa</p> <p>7.3. Competència expresiva/interpretativa</p> <p>7.4 Competència digital.</p> <p>7.5. Competència digital.</p> <p>7.6.Competència digital.</p>

	<p>7.3. Coordinació del moviment seguint la pulsació.</p> <p>7.4. Utilització de dispositius electrònics, recursos d'Internet, i programari musical de distintes característiques per a l'entrenament auditiu, l'escolta, la interpretació i la creació musical.</p> <p>7.5. Utilització i domini de les xarxes socials (e-mail, fòrum, youtube, etc).</p> <p>7.6. Aplicació per enregistrar les creacions</p>	<p>7.1.4. <i>Interpretar ritmes amb instruments musicals escolars.</i></p> <p>7.1.5. <i>Coordinar els moviments corporals amb la música</i></p> <p>7.1.6. <i>Realitzar un treball lliure, espontani i creatiu, així com potenciar l'experimentació</i></p> <p>7.1.7. <i>Comprovar el grau de precisió en les activitats de moviment, la destresa en l'ús dels instruments musicals i la precisió a l'executar els ritmes que proposem.</i></p> <p>7.1.8. <i>Emprendre processos de creació i producció artística i desenvolupar-los amb confiança, satisfacció i respecte</i></p>	
--	--	---	--

	pròpies fetes a casa (Audacity).		
8. Conèixer les diferents tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC'S) com mitjans audiovisuals, xarxes socials, etc. com a recursos per a la producció musical contribuïnt a l'activitat musical i a l'aprenentatge de la cançó "elegida als tallers".	8.1. Utilització de dispositius electrònics, recursos d'Internet, i programari musical de distintes característiques per a l'entrenament auditiu, l'escolta, la interpretació i la creació musical. 8.2. Utilització i domini de les xarxes socials (e-mail, fòrum, youtube, etc). 8.3. Aplicació per enregistrar les creacions pròpies fetes a casa (Audacity).	8.1. Valorar el paper de les tecnologies en la formació musical. <i>8.1.1. Usa les aplicacions musicals correctament per a l'estudi/assaig/interpretació a casa o a l'aula de la peça.</i> 8.2. Conèixer i utilitzar amb autonomia les possibilitats de les tecnologies aplicades a la música. <i>8.2.1 Coneix i compleix les normes establertes per dur a terme les diferents activitats d'aula/ a casa.</i>	8.1. Competència digital. 8.2. Competència digital. 8.3. Competència digital.

<p>9. Ser crític de manera constructiva amb el procés establert d'ensenyament-aprenentatge i resultat final obtingut.</p>	<p>9.1 Comprensió i valoració de la cançó “elegida al taller” i pràctiques musicals a partir de les dimensions expressiva, estètica, comunicativa i social.</p>	<p>9.1) Mostrar una actitud positiva i adequada tant dins com fora dels espais educatius.</p> <p><i>9.1.1 Manifestar una actitud crítica davant els continguts als debats i altres situacions comunicatives que es donin.</i></p> <p><i>9.1.2. Mostrar respecte en el treball en grup a l'hora de participar en les activitats artístiques.</i></p> <p><i>9.1.3. Respectar les opinions, aportacions, propostes i fets dels companys.</i></p> <p><i>9.1.4. Ser obert i crític de manera constructiva.</i></p> <p><i>9.1.5. Proposar millores en el procés d'ensenyament-aprenentatge donat al llarg de la seqüència.</i></p>	<p>9.1. Competència expressiva</p>
---	---	--	------------------------------------

<p>10. Participar en el concert de final de curs dins el centre o lloc elegit i fer-ho de forma responsable i proactiva, amb una actitud oberta, interessada i respectuosa.</p>	<p>10.1 Interpretació de “ la cançó elegida” al centre, espai eleegit davant la comunitat educativa.</p> <p>10.2 Comprensió i valoració de la cançó “Elegida als tallers” i pràctiques musicals a partir de les dimensions expressiva, estètica, comunicativa i social.</p>	<p>10.1. Participar activament i de forma positiva en les tasques necessàries per dur a terme activitats musicals al centre (concerts de final de curs): planificació, assaig, interpretació, difusió, etc. de la cançó de “elegida als tallers”.</p> <p><i>10.1.1. Interpreta i memoritza la peça Elegida als tallers.</i></p> <p><i>10.1.2. Mostra una actitud responsable, oberta, interessada i respectuosa al concert final front a la comunitat educativa.</i></p> <p><i>10.1.3 Col·labora amb el projecte activament i en grup.</i></p>	<p>10.1.Competència expressiva/interpretativa</p> <p>10.2.Competència expressiva/interpretativa</p>
---	---	--	---

Les competències claus són unes de les importants innovacions que presenta el currículum LOE, al voltant de la qual s'han de planificar els processos d'ensenyament-aprenentatge en l'educació obligatòria des totes les àrees. Les competències claus són la capacitat o habilitat (què) d'efectuar o fer front a situacions diverses (per què) de forma eficaç (de quina manera) en un context

determinat (On). I per a això cal mobilitzar actituds, habilitats i coneixements (per mitjà de) mateix temps i de forma relacionada (com).

La competència és, una integració de tres tipus de coneixement: conceptual, procedimental i actitudinal. Algunes d'aquestes competències claus són:

- Competència cultural i artística.
- Competència en comunicació lingüística.
- Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic.
- Tractament de la informació i competència digital.
- Competència social i ciutadana.
- Competència per a aprendre a aprendre.
- Autonomia i iniciativa personal.
- Competència matemàtica.

4.6 Orientacions per a la intervenció pedagògica

Considero que s'ha de situar a l'alumne o l'interessat en les activitats tallers dels matins a l'orgue d'Alaró, en el centre del seu propi aprenentatge, per tant la metodologia principal seguirà les bases del **constructivisme**. Amb això volem dir que l'alumnat és qui té el paper més actiu en tot el seu procés d'aprenentatge, i és qui participarà en tot moment les activitats experimentant. Cal dir que són varies les activitats en torn al mateix tema durant els tallers on s'han anat realitzant, així els participants no perden l'interès i no cauen en la monotonia.

Es tracta de intentar estimular el pensament musical i la reflexió crítica dels participants, així com ajudar-los a aconseguir el seu desenvolupament integral, implicant-los en el seu propi procés d'ensenyament-aprenentatge. Per aquest motiu, la nostra metodologia potencia l'**aprenentatge significatiu** partint de les experiències, interessos i coneixements previs de l'alumnat, i s'orienta a continuar desenvolupar les competències bàsiques que lels participants han d'haver adquirit en finalitzar el taller.

Les activitats es duran a terme de manera individual o en petit grup depenent de cada tipus de taller així és desenvoluparan habilitats i destreses musicals. El docent

haurà de garantir que els grups de treball siguin heterogenis, de manera que el **treball cooperatiu** sigui més efectiu, i fomentant i avaluant, els principis de la cooperació: responsabilitat individual, interdependència positiva, interacció cara a cara, habilitats socials i auto-reflexió del grup. És a dir, utilitzarem una **metodologia activa** i diversificada, amb materials audiovisuals i activitats que resultin gratificants pels interessats, que estimulin la creativitat i potenciïn pautes de comportament respectuoses amb sí mateixos, amb els altres i amb el medi cultural i social. Les estratègies d'ensenyament i aprenentatge es basen en una participació activa i cooperativa dels assistents, en la construcció del seu aprenentatge, fent un incís especial en el treball de l'educació en valors, que queda implícit en totes les situacions educatives que es desenvolupin.

El **docent serà un guia** pels participants, oferint estratègies per desenvolupar les competències i aportant les informacions que siguin necessàries per a que l'alumne arribi a assolir els objectius i els continguts proposats. També se li dóna el paper d'observador i d'avaluador, de manera que el docent anirà analitzant tot el procés d'aprenentatge de l'alumne, i podrà intervenir quan ho vegi convenient i avaluar la tasca duta a terme.

4.6.1 Atenció a la diversitat o atenció a tot l'alumnat

Atendre a la diversitat és educar en la diversitat, sense prendre mesures especials i separatistes per a aquells alumnes considerats diferents, sinó integrant al conjunt seguint el mateix **objectiu comú**. Intentarem respondre a les necessitats de tot l'alumnat, inclòs el que manifesta dificultats per aprendre i el que està superdotat intel·lectualment. Organitzarem els elements escolars i curriculars ordinaris per tal que facilitin l'aprenentatge de tots els alumnes, a més de cercar criteris generals per poder ensenyar tot a tots, per poder aprendre tots de tots. Al plantejar una activitat tan oberta ens permet que cada alumne pugui adoptar el rol adient a les seves necessitats.

A totes les aules sempre hi ha alumnes que els costa més aprendre, mentre que d'altres tenen gran facilitat per a adquirir els nous coneixements, és a dir, ens

trobem amb diferents nivells d'aprenentatge. Per això, a l'hora de realitzar activitats i d'impartir les classes, cal tenir en compte els nivells d'uns i dels altres.

Finalment, volem esmentar que totes les activitats estan pensades per a que tot l'alumnat hi pugui participar, sigui quin sigui el seu ritme d'aprenentatge i/o necessitats educatives, són **activitats obertes**.

4.7 Activitats taller com a proposta pedagògica als matins a l'orgue.

- Concerts d'orgue on es posin diverses càmeres i una pantalla mostrant com l'organista toca l'instrument amb les mans i els peus.
- Concerts taller posant en la pantalla la partitura de la peça que està sonant alhora, mentre una persona va senyalant en la partitura que està tocant l'organista.
- Concert taller on es detalla en cada peça del repertori del concert qui és el compositor, quines són les parts més importants de la peça.
- Concert taller de compositors mallorquins d'orgue per així estimular l'escolta del repertori dels compositors mallorquins.
- Concert taller de música i moviment, creant una atmosfera musical espiritual especial perquè els interessats es relaxin i aprenguin a viure la música que està sonant des del seu interior.
- Concert taller sobre la vida de Johann Sebastian Bach realitzant així un concert específic sobre qui era, com va viuerer, a quin estil musical pertany.
- Taller de musico grames: proposta educativa on mostrar diferents musico grames prèviament elaborats on els participants del taller triarien una peça del concert d'orgue per realitzar dit musico grama.
- Taller sobre l'organologia de l'orgue durant el concert d'orgue: s'intentaria que amb grups molt reduïts, 2 o 3 màxim, els participants del taller pujassin a l'interior de l'orgue per així veure el moviment de tota la maquinària mentre l'organista executa una peça.

- Taller sobre organologia de l'orgue prèvia al concert d'orgue; en grups més nombrosos es mostraria quin és el sistema mecànic d'accionament de l'instrument. Podria considerar-se el fet d'utilitzar un harmòniom obert utilitzant alguns tubs del seu interior per mostrar com funcionen i com varia el seu so depenguen de les mides del tub.
- Taller d'organologia d'orgue on és faci una mostra dels diferents registres i fileres de tubs que sonen alhora quan s'utilitza el registre de Ple.
- Taller d'organologia on amb exemples i fórmules de física i matemàtiques es calculi les dimensions d'un tub per realitzar un so a una freqüència específica.
- Taller concert de música i moviment on els participants poden crear coreografies durant les cançons que van sonant durant el concert.
- Taller d'experimentació musical I. En aquest taller deixariem que les persones interessades tinguessin accés de manera individual o en grups de dos, perquè puguin tocar el teclat, sentint així el pes de cada nota a cada dit, a més d'anar provant els registres de manera individual per així començar a conèixer cada so independent de cada filera de tubs.
- Taller sobre el secret d'un orgue. Que és? Perquè està format? Per a què serveix?
- Taller d'història de l'orgue en general, fent un petit recorregut amb diapositives de diferents orgues del món i adaptant quin tipus de peces o són es podien realitzar simulant amb l'orgue les condicions per tocar aquell repertori.
- Taller creació d'instruments de tubs. Faríem crear als participants diferents instruments amb tubs de diferents materials, vidre, cartó, fusta, paper, llaunes, PVC, amb botelles de plàstic, fibra, etc... les creacions poden ser tant de so determinat (és a dir que faci notes) o de so indeterminat (tubs que realitzen diferents efectes sonors, sense que s'hi puguin identificar les diferents notes).
- Concert de música per èpoques pedagogicohistoric: tipus de concert on marcaríem una línia en el temps des de la creació de la música i de l'orgue en general emprant diferents peces que estigui documentat a l'època que pertanyen i així poder-les utilitzar per mostrar la música com va evolucionant dins del temps.

- Concert pedagògic per autor; es tractaria de realitzar un concert on es seleccionin les peces d'un autor on d'aquesta manera es pugui fer una explicació de la seva evolució musical com a compositor des dels seus inicis fins a la seva mort.
- Taller d'organologia de l'orgue evolutiva mitjançant equip extern, projector, pantalla, ordinador, i equip de so. Mostrar les diferents parts de l'orgue com evolucionen, mecanismes, secrets, tubs, tipus d'aliatges, i es fusionen amb les noves tecnologies per automatitzar i donar millor resposta a més de més funcions a l'interpret, organista.
- Taller per explicar tots els processos pel que ha passat l'orgue d'Alaró fins a tenir l'instrument nou
- Taller de sortides culturals als diferents orgues de les Illes Balears. Aquest taller s'intentarien mostrar les característiques de cada orgue visitat amb un concert amb repertori específic per a l'orgue que es visita, acompanyat també amb una explicació de tota la informació i anècdotes que es puguin trobar sobre l'instrument
- Taller sobre organistes convidats, on aquest puguin fer xerrades, conferències amb la gent interessada sobre la seva música i les característiques de l'instrument.
- Taller tubs bojós, taller divertit enfocat als més petits perquè experimentin gaudint del so amb diferents tubs, percudits i també sons amb buf o vent
- Taller "iogui amb l'orguin". Taller on realitzar tècniques de relaxació utilitzant la música per a orgue i el ioga
- Concert de música per orgue i cant: aquest tipus de concert es molt dinàmic i variant
- Concert d'Orgue i orfeu.
- L'orgue i la música "pop rock".

Per poder realitzar molts d'aquests tallers no sempre es faran dins l'església del poble, es podran utilitzar altres espais a no ser que sigui específic la utilització de l'orgue com a instrument productor de so en directe, molts d'aquests tallers podrien esser substituïts per a sistemes d'orgue digital tipus "Hammond and Leslie" o per gravacions reproduïdes amb equips de so.

Conclusions

En la realització d'aquest treball de finals d'estudis he après moltes coses: una d'elles ha estat a mourem dins de l'arxiu Parroquial d'Alaró. També he après a demanar ajuda i informació per poder recollir-la en el projecte, per conèixer més sobre la història de l'església i de l'orgue d'Alaró; he après que els llibres que parlen d'aquest tema en concret són molt pocs – a més, com he pogut comentar amb historiador Andreu Mateu Sastre, la majoria són fonts orals que han perdurat a la llarga dels temps.

Així doncs, aquest treball ha presentat una recopilació d'informació per corroborar l'evolució històrica de l'església d'Alaró, com a edifici contenidor dels diferents orgues que hi ha hagut al poble. Crec que pedagògicament és interessant des del punt de vista de la història dels llocs i els elements característics de la zona on un viu, que sovint passen completament desapercebudes, Majoritàriament, aquesta informació no es transmet ni s'ensenya avui dia, ja que no està als currículums. Mitjançant sortides escolars o a partir de diferents tallers, es podria organitzar un aprenentatge i reconeixement real de l'espai que ens envolta i la seva història, i dins aquesta proposta hi cabria el tema que s'ha tractat aquí.

En segon lloc, he volgut focalitzar la font del meu estudi al voltant de l'orgue d'Alaró degut a les grans incògnites suscita la seva procedència: realment va ser Pere Josep Bosc que el va construir? Durant la recerca, tots els interpellats i autors consultats afirmen que sí. Tanmateix, jo realment no he pogut trobar cap document, factura, reclamació o firma de dit constructor d'orgues. De manera oral, els entrevistats afirmen i creuen que aquest orgue el va fer Pere Josep Bosch, i atorguen l'absència de proves a la destrucció de l'antic orgue, durant els anys 1950 i 1960, quan van desaparèixer les firmes que demostraven l'autenticitat de l'instrument.

A més, aquest treball s'ha enfocat enfocat a obtenir el màxim d'informació possible per així poder fer difusió de la informació recopilada. L'orgue és un instrument completament amagat dins la societat, i com hem pogut veure també la majoria d'organistes de les Illes Balears són homes, segurament degut a que es troba

únicament dins temples religiosos, i durant molts d'anys l'accés a ells ha estat restringit. Per això, pens que és d'importància que les esglésies es mantinguin obertes donant l'opció de realitzar diferents tipus de tallers de caràcter cultural on les persones puguin gaudir del so i l'experiència de conèixer aquests instruments mentre a la vegada també es donen a conèixer les diferents parts i objectes de caràcter cultural històric ,artístic i educatiu té.

En definitiva, aquest treball ha presentat la història de l'església d'Alaró, informació dels orgues que hi ha hagut dins l'església d'Alaró, també les jornades setmanals musicals dels matins a l'orgue d'Alaró i una proposta pedagògica per donar així més difusió a aquest gran instrument que està dins l'església d'Alaró, ha ofert llum sobre quin tipus d'instrument tenim actualment, el seu estat actual d'ús i quina és l'opinió d'aquest instrument pels diferents organistes de Mallorca. La feina per fer encara és molta. La inclusió d'aspectes organològics d'aquest tipus dins el currículum, però, poden ser l'empenta a l'estudi dins les properes generacions.

BIBLIOGRAFIA

- Mulet Anton, Reynés Arnau, *Els orgues de les esglésies de Mallorca*, Palma J.J.de Olañeta 2018 ISBN: 978-84-9716-611-9
- Mulet Antoni, Reynés Arnau, *Orgues de Mallorca*, Palma J.J.de Olañeta, 2001 ISBN 84-9716-018-5.
- Marco Joan, Mateu Andreu, Riera Joan, *L'església d'Alaró* , Palma: Parroquia de Sant Bartomeu Imprenta Gràfiques Miramar 1998
- Fundació ACA, *Colecció dels Simpòsiums i Jornades Internacional de l'Orgue Històric a les Balears, trobada de documentalistes musicals*. Palma, Gràfiques sa Casablanca 17 volums 1995-2010.
- Orfeó d'Alaró. 2006. *El despertar de l'orgue d'Alaró*.Mallorca: Orfeó d'Alaró.

ANNEX

A. Correus enviats

Correu enviat al Senyor Miquel Bennàssar Bibiloni

Hola Sr. Bennàssar.

Com et vaig comentar aquest passat dissabte al matí estic realitzant el TFG sobre l'església i l'òrgan Bosch-Grenzing d'Alaró.

Agrairia de tot cor si poguessis enviar-me tota la documentació que tenguis referent a la reconstrucció de l'instrument, fotos, comentaris amb en Grenzing sobre el projecte, pressupost de la reconstrucció, a més de si poguessis afegir-hi també alguns comentaris i imatges anteriors de com estava l'instrument de fet pols abans de la seva reconstrucció, dates i documents que diguin quines restauracions es van fer, a més que m'agradaria saber quins registres tenia l'instrument originalment quan fou acabat per Pere Josep Bosh, els registres que si van afegir duran els anys vinents, a més de quins registres tenia l'instrument abans que el senyor Grenzing amb conjunt del teu suport, opinió i experiència com a organista acabés fent la reconstrucció de l'instrument.

També m'agradaria saber de cara al futur, quines opcions hi ha per acabar la reconstrucció de l'instrument fent la Cadireta.

Agrairia també; que contestis un parell de preguntes i si d'alguna manera puguis orientar-me per realitzar algunes preguntes a organistes i oients d'aquest instrument amb ànima.

Preguntes sobre la restauració de l'instrument:

7. Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.
8. Creus que la Reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758

9. Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?
10. Que trobes dels registres, el seu so i les combinacions entre ells?
11. Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció?
12. Quina familiaritat tens amb el repertori organístic.?

Correu electronic a Enric Mas: President de l'Orfeó d'Alaró

Hola Enric;

Moltes gràcies per la teva atenció.

13. Com et vaig comentar aquest passat dissabte al matí estic realitzant el TFG sobre l'església i l'òrgan Bosch-Grenzing d'Alaró.
14. Agrairia si poguessis enviar-me tota la documentació que tenguis referent a la reconstrucció de l'instrument, fotos, comentaris amb en Grenzing sobre el projecte, pressupost de la reconstrucció, a més de si poguessis afegir-hi també alguns comentaris i imatges anteriors de com estava l'instrument de fet pols abans de la seva reconstrucció.
15. També m'agradaria saber de cara al futur, quines opcions hi ha per acabar la reconstrucció de l'instrument fent la Cadireta. Agrairia també; que contestis un parell de preguntes i si d'alguna manera puguis orientar-me per realitzar algunes preguntes a organistes i oients d'aquest instrument amb ànima.

Preguntes sobre la restauració de l'instrument:

- Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.
- Quan vau decidir l'orfeó d'Alaró posar-vos en marxa per començar la restauració de l'òrgan d'Alaró?

- Com vares contactar amb en Sr. Miquel Bennàsàssar perquè ús ajudés amb els criteris de la reconstrucció de l'instrument?
- Creus que la Reconstrucció ha estat el més similar possible a l'instrument original?
- Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?
- Que trobes dels registres, el seu so i les combinacions entre ells?
- Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció? - Quina familiaritat tens amb el repertori organístic.?
- Com varen sorgir les jornades dels matins a l'orgue?
- Quin temps duen en marxa les jornades als matins de l'orgue?

Atentament:

Jaume Palou Xamena

Pd: Qui són els membres de l'associació matins a l'orgue d'Alaró

B. Entrevistes als organistes Mallorquins

Qüestionari orgue d'Alaró Tiana Siquier Bennàsàssar

Hola! Sóc en Jaume Palou Xamena alumne de pedagogia musical; primer de tot donar les gràcies per haver accedit a respondre a aquestes preguntes de cara al meu treball de final de grau. Agraeixo també tots els comentaris i possibles aportacions que pugueu fer, gràcies.

16. Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Tiana Siquier Bennàsàssar. Mestra d'Educació Primària.

Estudis de Psicologia Educativa.

Formació musical: Títol Superior de piano, Títol Professional d'Orgue.

17. Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible al instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

L'orgue d'Alaró és un orgue nou. Els criteris que se seguiren foren els correctes. És un instrument dotat d'una personalitat pròpia que possibilita interpretar composicions amb pedal obligat. També hem de pensar que a Mallorca hi ha altres instruments similars al de Pere Josep Bosch. Si hi hagués hagut molt de material antic s'hauria fet una restauració.

Les seves qualitats sonores i tècniques, segons he pogut comprovar, fan d'aquest orgue un instrument de gran vàlua. Ens podem sentir ben orgullosos tots els qui apreciam el seu caràcter que t'embolica dins la màgia d'una experiència musical inoblidable. Fa honor a una obra feta a consciència.

Personalment, crec que és un dels orgues més emblemàtics de Mallorca.

18. Què opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing?

Grenzing i el seu equip han sabut transmetre sempre l'esperit dels orgues que han creat o restaurat. La seva feina ha possibilitat tornar a donar vida als orgues històrics mallorquins i també, com en el cas d'Alaró, crear orgues únics i de gran bellesa sonora.

Personalment, admir molt a Gerard Grenzing i valor la seva originalitat. Sempre ha perseguit ésser fidel a la creació d'uns instruments excel.lents.

19. Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

Clar que sí! Cada dissabte procur ésser fidel a una cita memorable. El que es fa a Alaró és una mostra de gran cultura per a un poble: Una cita setmanal de concerts de gran nivell. En Miquel Bennàssar ens ha ofert concerts setmanals des de 2006. Per a què hauria servit tenir un gran orgue si no poguéssim gaudir d'ell? Enhorabona a en Miquel Bennàssar per la seva magnífica feina i gran qualitat interpretativa. Tant de bo el poble d'Alaró pugui oferir-nos per molts d'anys aquesta cita musical.

20. Que trobes dels diferents registres? T'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

Moltíssim! Jo som una gran admiradora de l'orgue d'Alaró; Cada nou registre et fa descobrir un so de cada vegada més meravellós.

21. Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

El que més m'agrada són les grans possibilitats de poder interpretar música de diferents estils i èpoques. Es poden interpretar obres renaixentistes, barroques i, encara que sigui un orgue barroc semblant als d'Alemanya del nord, permet donar color i sonoritat a les obres romàntiques i contemporànies. El fet de decidir dotar l'orgue de pedaler va ser un gran encert.

També m'agrada molt la fidelitat i precisió de la mecànica. La seva amplitud sonora. Sembla un orgue de grans dimensions. Ompl de gran sonoritat l'església.

22. Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

Cal dir que en Miquel Bennàssar sempre ha fet una gran tasca de manteniment i afinació. A l'hora de la seva construcció va col.laborar molt

per a aconseguir un orgue molt digne. És un orgue que ha estat sempre cuidat amb molt de control i dedicació. I això sempre s'ha de tenir en compte. I així ha de ser per tal de conservar una obra bella.

Un orgue vol ésser tractat amb molt d'amor i delicadesa. La sensibilitat dels mecanismes ho exigeix.

Gràcies a en Miquel Bennàssar podem garantir un orgue que sempre està en perfectes condicions.

23. Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

Qualsevol obra de música del Renaixement, passant per tots els estils. Tot el repertori barroc... Bach, Buxtehude, Böhm, Lübeck... Té un ampli ventall de possibilitats.

Questionari orgue d'alaró a Nadal Roig i Serralta

24. Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Nadal Roig i Serralta, 19 anys. Estudiant d'orgue de Bartomeu Mut al Conservatori Professional de Palma, estudiant de composició de Xavier Gelabert i estudiant de piano de Tomeu Moll-Mas.

25. Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible al instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

L'instrument d'Alaró no ha estat ni tengut voluntat de ser el més semblant a l'original de Bosch. S'ha cercat més aviat l'ideal sonor de l'orgue barroc del nord d'alemanya.

26. Què opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing?

La feina realitzada pel tàndem Grenzing-Bennàssar és de gran precisió.

27. Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

28. La iniciativa de Els matins de l'orgue, a banda de donar un valor cultural i municipal a l'orgue, l'ajuda al manteniment i la conservació, ja que com qualsevol instrument té una finalitat funcional.

29. Que trobes dels diferents registres? T'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

30. L'orgue d'Alaró és l'exemple d'un instrument versàtil. Sense tenir una quantitat molt elevada de registres, és capaç d'aconseguir una paleta de sons molt elevada com a resultat de nombroses combinacions possibles. Cal destacar-ne la flexibilitat del registre de Trompeta real 8', el joc que donen els registres de flauta o la qualitat del flautat de façana, entre d'altres.

31. Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

Tenint en compte la resposta anterior, també cal destacar-ne la precisió mecànica.

32. Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

El funcionament de l'orgue és excel·lent. Això és possible gràcies a una feina de gran precisió i una iniciativa que compromet l'orgue setmanalment.

33. Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

El repertori més adequat per tocar amb aquest instrument seria la música per orgue del barroc del nord d'alemanya, ja que n'és la seva concepció més primigènia. Així i tot, cal recalcar que l'orgue d'Alaró és molt versàtil i permet sonar-hi repertori de característiques molt diferents; vegi's la varietat en la música programada setmanalment a Els matins de l'orgue.

Qüestionari orgue Alaró Antoni Mulet Barceló

- Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Antoni Mulet Barceló, 76 anys. Professió: Professor de música. He compaginat la meva docència amb el treball d'orguener. Tenc estudis de Piano, Orgue i Composició. He dirigit corals des de els 18 anys. Des de principis dels anys 90 m'he dedicat a estudiar la història dels orgues de Mallorca sobre els quals he publicat més de 30 estudis a més de tres llibres sobre el tema.

34. Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

Crec que el treball de Grenzing a Alaró té poc a veure amb l'orgue original. Una reconstrucció de l'orgue de Pere Joseph Bosch no interessava, sobretot disposant a l'illa d'instruments originals dels Bosch (Muro, Bugar, Sencelles, Algaida, Santanyí). A més després del pas de Josep Fullana, a 1951 i 1959, quedava ben poca cosa de l'orgue antic. Grenzing amb molt

bon criteri va aprofitar el moble de Bosch per encabir-hi un instrument nou de caire barroc alemany amb algunes concessions a l'orgue ibèric.

- Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.

La feina realitzada per Grenzing és correcte i professional. Convé tenir en compte emperò que és incompleta: Hi ha l'Orgue Major però manca l'orgue menor, la Cadireta de la qual queda el moble buit de Bosch. Crec que en aquesta obra va mancar assessorament.

- Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

Indubtablement els concerts ajuden a mantenir aquest instrument afinat i en condicions.

- Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

La disposició de registres és adequada i proporcionada. L'harmonització és adequada a l'espai arquitectònic així com la pressió del vent. Pel que fa al desdoblament entre Orgue Major i Orgue de Dalt (utilitzen els mateixos registres amb alguna excepció) té pros i contres: guanyes un teclat a costa de complicar el salmer. Segons la meva opinió hagués estat millor muntar el cos de la Cadireta que Déu sap quan es posarà...

- Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

- Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

La mecànica penjada fa que la pulsació sigui justa i eficient. Les teclades guarnides d'os recorden alhora els teclats barrocs mallorquins i els orgues alemanys de Silberman. Pel que fa al manteniment i afinació, com en tots els orgues de Grenzing, és molt còmode i fàcil.

- Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

Aquest orgue és adequat pel repertori alemany (Bach i contemporanis), barroc espanyol i francès. La música contemporània composta expressament per aquest tipus d'instrument també hi pot sonar bé.

P. D.: En la nostra conversa telefònica me vares demanar si a més del que vaig publicar als simpòsiums de ACA sabia alguna cosa més de Pere Joseph Bosch. El aquell moment te vaig dir que no, però vaig oblidar la investigació que vaig fer l'any passat sobre l'orgue de Santa Creu. És un llibret que es va publicar amb motiu de la restauració de Praet. Amb molt de gust te'n regalaré un exemplar si t'interessa. Crec que pot aportar alguna cosa.

Qüestionari orgue d'Alaró a RAFEL Riera Riera

- Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Rafel Riera Riera. 41 anys, de professió soc l'organista i professor de música del santuari de Lluç. Com a experiències musicals puc dir que cada dia acompanyo els blaus en les seves actuacions. També he fet concerts d'orgue com a solista així també amb altres formacions musicals.

- Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

En primer lloc l'orgue d'Alaró és un orgue de nova planta en un moble del segle XVIII. L'orgue no te res a veure amb un orgue de Pere Josep Bosch, així i tot cal dir que Grenzing s'inspira en els orgues de Mallorca per fer els seus instruments. Per tant l'orgue d'Alaró beu d'aquesta tradició organística.

- Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.

La feina feta pel taller de Grenzing la trobo de molt nivell, en tots els sentits (de concepció, de mecànica de l'orgue, i de resultat final). Així també cal destacar l'oportació de Miquel Bennassar que sense la seve aportació tècnica, avui dia l'orgue no tindria uns resultats tan bons.

- Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

Sens dubte, els matins de l'orgue són en l'orgue d'alaró el motiu principal del seu estat de conservació. Hem de recordar que l'orgue és l'instrument litúrgic per excel·lència, però per desgràcia al nostre territori aquesta funció organística no es dona a tot arreu. (Veim que de cada vegada la gent va menys a les esglésies, i aquestes també de cada vegada més deixen més de banda l'orgue). Per tots aquests motius la iniciativa dels matins de l'orgue fa que l'orgue estigui en perfecte estat de deconservació i d'afinació.

- Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

La registració està molt ben pensada. Cada registre té la seva personalitat. Encara que actualment tengui uns 14 registres repartits entre dos teclats (reversible) i el cos del Pedal, per la seva concepció fa que sigui un orgue amb moltíssimes possibilitat sonores.

- Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

La mecànica directe, el fet que els registres siguin reversibles li dona a l'orgue una versatilitat molt gran. I amb la construcció de la cadireta serà un dels orgues de construcció contemporània més importants de les Balears.

- Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

El rendiment de l'orgue és molt bó. La mecànica és precisa i molt ben ajustada. És un instrument molt còmode de tocar. Cada registre té la seva personalitat i entre ells combinen molt bé. Pel que fa a l'afinació i al manteniment està en un estat inmillorable, tot gràcies al seu organista i cuidador Miquel Bennassar.

- Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

Es pot dir en línies general que cada repertori té el seu orgue. A l'orgue d'Alaró baix el meu punt de vista no és així. Jo diria que a grans trets el seu repertori pot abarcar dels segles XVI fins a principis del XIX. Està clar que no és un orgue per fer obres del sifonisme del segle XIX, ja que entre altres coses no té una caixa expressiva... però això no lleva que no es puguin tocar algunes obres del simfonisme francès. Jo el definiria com un orgue molt versàtil que et permet fer un gran ventall d'estils desde música del renaixament fins a música contemporànea. Això si allà a on es troba còmode l'orgue d'Alaró és en la música alemana del Barroc: Bach i Buxtehude hi sonen de marevella.

Qüestionari Nofre Morey Munar

- **Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.**

Nofre Morey Munar, 18 anys, estudiant d'orgue. Experiència: adjunt currículum

- **Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.**

Aquest orgue no intenta seguir la línia de construcció dels orgues Bosch, perquè amb la reconstrucció que se li va fer al s. XX va desaparèixer gran part del material original; per tant una reconstrucció de l'orgue original no hagués tingut gaire sentit. L'orgue segueix un model totalment diferent que es pot relacionar amb els orgues nord-europeus. I realment aquest és el punt que fa que l'instrument d'Alaró sigui tan significatiu i diferent dels orgues mallorquins.

- **Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.**

Crec que s'ha realitzat molt bona feina amb aquest orgue, en gran part possible per la constància amb que s'ha fet el seguiment per part de la comissió de l'orgue i de Miquel Bennàssar.

- **Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?**

Crec que és una molt bona iniciativa que hauria de servir de model a molts altres llocs, perquè a més de mantenir l'orgue se li dóna difusió i és una oportunitat per a la gent per entrar en contacte amb l'instrument. Cal dir també, que aquests concerts que es fan els dies de mercat és una iniciativa que és present no només aquí, sinó a diferents ciutats europees.

- **Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?**

El funcionament dels registres dóna una gran versatilitat a l'orgue perquè bona part d'ells són compartits entre els dos teclats. Això permet que, disposant d'un orgue relativament petit, es puguin aconseguir els efectes d'un orgue molt més gran. Així i tot, pel mateix motiu aquest sistema també pot arribar a limitar una mica a l'intèrpret perquè només disposa de la meitat de registres dels que tendria un orgue amb registres propis per a cada teclat. Però aquest punt no és una cosa tan senzilla de resoldre perquè sempre s'ha d'estar fermat a l'espai que hi ha a l'esglèsia i aquest espai s'ha de gestionar de la millor manera possible (cosa que crec que s'ha fet a Alaró).

- **Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?**

El que més m'atreu d'aquest orgue és per una banda la facilitat mecànica que té, és a dir, la lleugeresa, precisió i delicadesa dels teclats. Per altra banda el so de l'orgue, que és un so molt present, brillant i càlld, però alhora agradable i mai excessivament incisiu.

- **Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?**

L'orgue està en molt bones condicions i molt ben cuidat. En referència a la mecànica i al so no hi tenc res més a afegir del que he posat al punt anterior.

- **Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?**

En concordància amb l'estil de l'orgue, crec que el repertori més adequat que s'hi pot fer és música nord-europea, malgrat que també hi funcionin molt bé altres estils de música.

Qüestionari orgue d'Alaró Bartomeu Mut Llabrés

- Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Nom: Bartomeu Mut Llabrés

Professió: Músic

Experiències musicals: diàriament, les pròpies que se'n deriven de ser músic. En un sentit més ampli, el meu instrument és l'orgue, pel qual soc professor d'aquesta especialitat en el Conservatori Professional de Música i Dansa de Mallorca, i organista titular de la Catedral de Mallorca.

- Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

Perdona, Jaume, em pots facilitar la disposició de l'orgue original de Pere Josep Bosch, 1758?. A partir d'aquí podem comparar, oi?.

- Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.

Sens dubte és una feina molt ben feta, tan en el sentit de la mecànica com des del punt de vista de la sonoritat.

- Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

De tots és sabut que un instrument guanya amb el temps com més se'l fa sonar. Sens dubte la iniciativa dels concerts matinals els dissabtes contribueix al manteniment i conservació de l'instrument.

- Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

M'agraden molt.

- Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

Des del punt de vista de la construcció tècnica, la mecànica de tecles és, com acostuma a resoldre Grenzing, impecable. Molt precisa i directa. També l'organització interna del material fònic. Pel que fa a l'harmonització, s'ha aconseguit una gran coherència entre tots els jocs de l'orgue el que es tradueix en un gran nombre de possibilitats sonores.

- Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

L'orgue funciona a la perfecció.

- Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

Per les seves característiques l'orgue dóna cabuda a un ample espectre del repertori, evidentment no tot, però fins a la del període barroc s'hi escau perfectament. Mendelshonn, encara hi té cabuda. Després, fent un salt i excloent la música romàntica, la música contemporània també hi té cabuda.

Questionari orgue d'Alaró Arnau Reinés

- [Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.](#)

Arnau Reynés i Florit, 65, Professor Titular de la UIB de Música i Organista Titular de la Basílica de Sant Francesc. L'experiència musical més important és la docent, doncs fa més de 35 anys que faig classe de música amb els alumnes de magisteri i també amb l'assignatura Història de la Música als alumnes que estudien la llicenciatura i ara grau d'Història de l'Art, amb els quals don l'assignatura Història de la Música. Igualment l'experiència de l'orgue, amb recitals, concerts, seminaris amb alumnes sobretot estrangers...

- [Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.](#)

Pens que és una construcció d'un orgue nou amb una caixa antiga barroca. És semblant al que hi havia amb la disposició dels jocs però no amb el teclats (segurament eren d'octava curta) i sobretot el pedaler que no existia a l'orgue de Bosch.

- [Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.](#)

Grenzing realitza un orgue nou d'estil barroc dins una caixa antiga barroca. Pens que ha fet una bona feina, doncs havent-me referit abans a la descripció de l'orgue antic, avui no tendria massa sentit construir un orgue nou amb les característiques tècniques sobretot pel que fa als teclats i els botons que tenia l'orgue antic, disminuint d'aquesta manera les possibilitats que ofereix l'orgue nou.

- [Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?](#)

Amb tota seguretat sí.

- Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?

Ja he dit abans que la distribució dels registres i també la disposició i selecció dels mateixos, és adequada per fer un orgue nou i que possibiliti poder interpretar tota la literatura barroca amb aquest orgue.

- Quins són els aspectes tècnics que t'agraden més de la reconstrucció o d'aquest orgue nou realitzat per Gerhard Grenzing?

El poder fer d'un mateix secret els registres invertits que poden anar combinats amb dos teclats. És a dir que d'un mateix secret en treu dos teclats.

- Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

Igualment pens que l'orgue està molt bé respecte al seu mecanisme, el qual respon amb tota perfecció i el so és dolç i agradable, així com l'afinació no temperada, és adequada per a la interpretació de tota la literatura barroca. El manteniment pel que conec i he comprovat en el mateix orgue a través d'alguns concerts que he realitzat i altres funcions com noces, celebracions... és molt correcte.

- Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?

Amb les respostes anteriors es dedueix perfectament el tipus de repertori que es pot interpretar amb aquest orgue: tota la literatura organística del barroc cap enrera, no essent adequada la interpretació de les obres per a

orgue a partir del barroc (me refereixo principalment ja a partir del romanticisme que no seria adequat fer-ho amb aquest instrument: temperament no adequat, registració no adequada, manca de pedal d'expressió, resposta dels sons i registres de l'orgue...).

Qüestionari Orgue d'Alaró Joan Roig

- Nom Cognoms, Edat, professió, Experiències musicals.

Joan Roig Palliser. 54 anys. Pianista en actiu i funcionari docent. Exdirector i excap d'estudis del Conservatori.

- Creus que la reconstrucció o construcció d'aquest orgue nou ha estat el més similar possible a l'instrument original? Pere Joseph Bosch 1758.

- Que opines de la feina realitzada per l'orguener Gerhard Grenzing.

Sense ser un expert en el tema però si un gran aficionat opino que si i, atenent a la bona reputació de Grenzing i dels tutors que l'han assessorat, no hi tenc cap dubta.

- Creus que la iniciativa dels concerts matins a l'orgue ajuda al manteniment i conservació de l'instrument?

El resultat de la seva feina em pareix excel·lent. Sense dubtar-ho pens que la iniciativa dels concerts matinals és bona i necessària. L'orgue, com a entitat viva, necessita l'activitat continuada i respectuosa dels organistes i aficionats i, com a part de la comunitat eclessial o laica, deu mostrar-se a tots sense por i amb l'esperit socialitzador, comunicador i difusor de l'art musical i, si escau, de la fe.

- Que trobes dels diferents registres? t'agrada el seu so i diferents combinacions entre ells?
- L'elecció de registres en un treball tan complexe com el de l'orgue d'Alaró no és fàcil. Combrec amb la idea del respecte a la tradició i al llegat de l'orgue primigeni i accepto la incorporació de les noves tecnologies què, per descomptat, facilitin la vida a l'organista.
- Que trobes del rendiment de l'orgue en general? tipus de mecanisme, resposta del so en els diferents registres, afinació i manteniment?

Els resultats a l'orgue d'Alaró són, baix el meu punt de vista, magnífics i intel·ligents; es tractava de dissenyar un orgue de clara concepció clàssica quant al mecanisme i la registració i que permetés també l'accés a repertoris i estils més diversos sense desmereixer-los.

- Quin tipus de repertori creus que és el més adequat per tocar amb aquest instrument?
- En aquest sentit, pens que per la bona qualitat tímbrica dels registres, també l'alt rendiment dinàmic i l'excel·lent harmonització dels mateixos, considero òptim el repertori barroc (especialment BACH), també tot el segle XVIII i la música contemporània amb tota la seva diversitat. Em va sorprendre la netedat tímbrica d'alguns dels registres; pensava inclús si a la disposició de l'orgue hi havia tubs de 32 peus (em digueren que no, que eren de 8 amb acoplament).
- Com a aspecte a millorar vaig advertir petits moviments en l'afinació d'algunes llengüetes.

Cordialment

Joan Roig

